

NAVIGO

NATIONAAL VISSERIJMUSEUM OOSTDUINKERKE

COLLECTIEPLAN 2019-2023

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	2
INLEIDING	3
I. Missie	4
II. Positionering	6
DE NAVIGO-COLLECTIE: HOOFDLIJNEN	8
I. Collectiebeschrijving	8
1. Museum- en collectiegeschiedenis	8
2. Collectieomvang en indeling in deelcollecties	12
3. Collectieprofiel, collectiewaardering en kerncollectie	19
II. Collectievorming	21
1. Verzamelen	21
2. Selecteren en herbestemmen	24
III. Behoud en beheer	26
1. Preventieve conservering	26
2. Actieve conservering en restauratie	27
3. Veiligheidszorg	27
IV. Collectieregistratie en -documentatie	29
1. Inventarisatie en registratie	29
2. Documentatie	31
V. Gebruik van de collectie	32
1. Onderzoek en educatie	32
2. Presentatie en exploitatie	33
3. Bruikleenverkeer en collectiemobiliteit	33
SAMENVATTING EN ACTIEPUNTEN	35
BIJLAGEN	40

INLEIDING

Dit collectieplan, een actualisatie van zijn voorganger uit 2014, wil een draaiboek zijn voor het collectiebeleid binnen het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum in de komende jaren. Het is in de eerste plaats een beleidsdocument dat, in samenspraak met het algemene beleidsplan, de krachtlijnen bepaalt van de volledige werking rond de museumcollectie. Daarbovenop werd met het opstellen van dit document ook een pragmatisch en richtinggevend werkinstrument beoogd, waarop iedereen die met de collectie werkt kan terugvallen. Het wil dienen als basis voor het uitwerken van specifieke procedures voor de verschillende aspecten van het collectiebeleid en brengt de problemen en uitdagingen in kaart die zich rond de collectie voordoen, zodat de nodige acties voorgesteld en ondernomen kunnen worden. Voor de directeur, de wetenschappelijk medewerker, de collectiebeheerder-registrator, de museummedewerkers, het afdelingshoofd Vrije Tijd en de secretaris van het gemeentebestuur van Koksijde is dit collectieplan het beleids- en actieplan waarop zij zich kunnen baseren bij het omgaan met de collectie. Voor het gemeentebestuur van Koksijde kan dit plan dienen als adviesnota betreffende het beheer van de museumcollectie.

De structuur van het collectieplan is gebaseerd op de 'Handreiking voor het schrijven van een collectieplan'¹, een uitgave van Instituut Collectie Nederland en Stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten. Het uitgangspunt van dit document is de vernieuwde missie van het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum Oostduinkerke (zie verder). Met dit collectieplan wil het NAVIGO-museum de vooropgestelde missie mee vormgeven, én wil het haar unieke positie als het enige Belgische visserijmuseum verder uitbouwen en versterken.

---

¹ Gebaseerd op: **Luger, T; Van Leijen, R. en de Rijke M.** (2008). *Handreiking voor het schrijven van een collectieplan*, Instituut Collectie Nederland/Stichting LCM, Amsterdam, 2008.

I. MISSIE

Het vertrekpunt van dit collectieplan is de missie van het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum. Deze werd, in het kader van het nieuwe beleidsplan 2019-2023, volledig herwerkt. Cruciaal bij deze herformulering van de filosofie van het museum was de realisatie dat de visserij aan de Vlaamse kust momenteel in volle transitie is. Jaar na jaar wordt de vloot kleiner, en de typische visserscultuur die voordien leefde in de havensteden verdwijnt langzaam maar zeker. Op dit moment zijn we op een scharnierpunt beland. Waar het museum vroeger focuste op het verzamelen, bewaren, onderzoeken en ontsluiten van het visserij-erfgoed van vroeger, is het vandaag meer dan tijd om de ziel van de visserij van nu actief te gaan documenteren². Vanuit dit denkproces werd de volgende missie geformuleerd:

*Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum is **hét referentiemuseum** en **ankerpunt** voor **materieel en immaterieel erfgoed** van de Vlaamse zeevisserscultuur langs de Noordzee.*

*Zowel het **verleden**, het **heden** als de **toekomst** krijgen hier een plaats. Het is een **open, gastvrij huis** dat zijn publiek binnen en buiten de museummuren ontmoet en ontvangt door middel van **bijdragen, samenwerken, co-creëren en hosting**. Als expertisecentrum slaat het een brug tussen de collectie, de wetenschappelijke instellingen en de (internationale) erfgoedgemeenschappen.*

*Het NAVIGO-museum wil op een **duurzame, inspirerende** en **hedendaagse** manier culturele, sociale, maatschappelijke en economische tendensen in de visserij overbrengen bij een breed publiek om zo de appreciatie, verwondering en liefde voor dit erfgoed te vergroten.*

Deze hernieuwde formulering van de missie van het museum heeft een belangrijke impact op het collectie- en verzamelbeleid. Een verdere uitdieping van deze missietekst in functie van de collectie, levert ons drie grote pijlers op waarop ons verzamelbeleid steunt:

THEMA

Het NAVIGO-museum positioneert zich thematisch binnen het veld van het maritiem en kustgebonden erfgoed, een verzamelterm die weliswaar een zeer grote lading dekt. Het omvat zo onder meer maritiem archeologisch erfgoed in de zee en op het land, varend erfgoed, roerend maritiem erfgoed, immaterieel maritiem erfgoed, bouwkundig erfgoed typerend voor het kustgebied en kustlandschappen met erfgoedwaarde³. De collectie van het NAVIGO-museum bevat voorwerpen die thuishoren in de eerste vier bovenvermelde categorieën, met een nadruk op roerend en immaterieel maritiem erfgoed.

Binnen het ruimere kader van maritiem erfgoed focust het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum zich specifiek op het thema van de visserij. Het NAVIGO-museum verzamelt, bewaart, beheert en onderzoekt alles wat te maken heeft met de visserijactiviteit én visserijcultuur langs de Noordzee, in het verleden, in het heden én waar mogelijk met een duidelijke blik op de toekomst. Het visserijthema wordt daarbij op een multidisciplinaire manier benaderd, met aandacht voor zowel historische als economische, sociale, culturele, artistieke, industriële, ambachtelijke en wetenschappelijke aspecten, uitingen, verhalen, getuigenissen en materiële erfenissen die het verhaal kunnen illustreren.

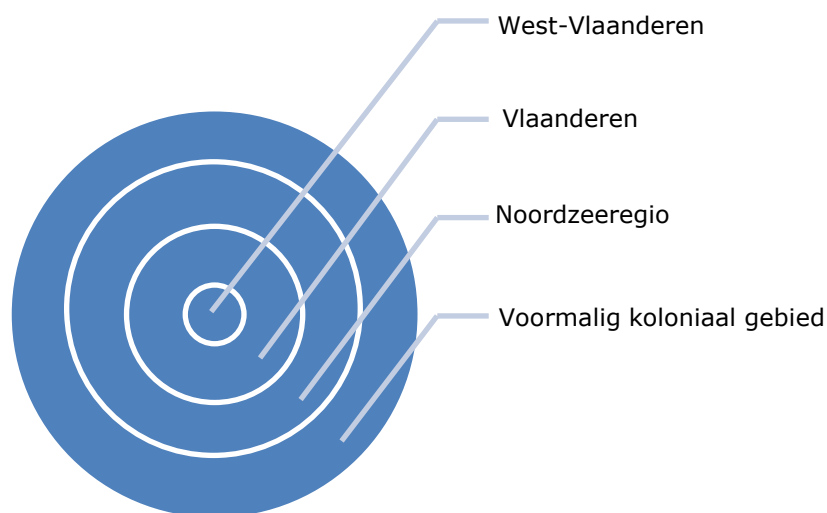
² Zie ook: Beleidsplan NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum, 2019-2023.

³ Definitie uit: **Pieters, M.; Strubbe, B.; Van Dijck, M.; Pirlet, H.** (2015). Maritiem en kustgebonden erfgoed, in: Pirlet, H. et al. (Ed.) Compendium voor Kust en Zee 2015: Een geïntegreerd kennisdocument over de socio-economische, ecologische en institutionele aspecten van de kust en zee in Vlaanderen en België. pp. 179-192.

In lijn met de nieuwe missie en visie van het museum, waarin de nadruk gelegd wordt op 'vandaag', verbindt het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum zich er uitdrukkelijk toe om ook het immaterieel cultureel erfgoed (ICE) dat aansluit bij visserijthematiek te onderzoeken, te documenteren, te ontsluiten en het indien mogelijk te positioneren in een internationaal netwerk. Dit gebeurt reeds voor de garnaalvisserij te paard, waarbij het museum een belangrijke rol op zich neemt betreffende het borgen van de geschiedenis van én kennis over het ambacht van het garnaalvissen te paard. De verdieping van deze ICE-werking wordt één van de speerpunten van het museum- en dus ook het collectiebeleid (zie verder).

GEOGRAFISCH BEREIK

Omwille van de visserijthematiek lijkt een geografische focus op (West-)Vlaanderen onvermijdelijk, maar het NAVIGO-museum wil verder kijken. Zeker met een historisch vaak veranderend gebied als Vlaanderen of België, is het belangrijk om regelmatig over de grenzen heen te kijken. Het museum heeft op vlak van de collectie dan ook oog voor de bredere Noordzeeregio, met een bijzondere focus op de Vlaamse (historische) elementen binnen dit gebied. In de collectie bevinden zich daarenboven ook voorwerpen met betrekking tot het koloniale visserijverleden van België.

PERIODE

Het visserijverhaal in het NAVIGO loopt van het verre archeologische verleden van verdwenen vissersdorpjes tot de situatie de dag van vandaag, én poogt steeds een blik te werpen op de toekomst. Het museum verzamelt bijgevolg voorwerpen, documenten, verhalen en getuigenissen uit alle tijdsperiodes. De meeste voorwerpen en documenten uit de collectie dateren op dit moment echter uit de periode eind 19de - eerste helft 20ste eeuw. Zoals hierboven reeds aangehaald werd, wordt in de huidige beleidsperiode uitdrukkelijk ingezet op het actief capteren en documenteren van de ziel van de visserij van nu, zonder de andere tijdsperiodes daarbij uit het oog te verliezen.

II. POSITIONERING

De positionering van het NAVIGO-museum op het vlak van bezoekersaantal, personeelsbestand, budget en partners kan geraadpleegd worden in het beleidsplan van het museum. Hieronder concentreren we ons op het belichten van de positie van het NAVIGO-museum ten opzichte van andere maritieme musea op het vlak van museumcollectie. Deze nationale en internationale instellingen functioneren als een inspirerend referentiekader voor de profilering van het eigen museum.

BINNENLAND

In Vlaanderen zijn er nog slechts enkele musea die zich bezig houden met maritiem erfgoed. Het betreft hier met name:

- Het Scheepvaartmuseum te Baasrode. Dit museum, op de vroegere scheepswerven van Van Praet-Dansaert, oriënteert zich vooral op de binnenscheepvaart en de scheepsbouw.
- Het Museum aan de Stroom te Antwerpen. Het MAS, met de vroegere collectie van het Nationaal Scheepvaartmuseum, focust vooral op de Antwerpse haven en de internationale contacten via de zee. Deze collectie is veel omvangrijker dan de NAVIGO-collectie (65.390 objecten binnen de maritieme collectiecluster van het MAS⁴) en de culturele waarde van de verzameling is ook groter.
- De museumschepen Amandine en Mercator te Oostende. Het scheepsmuseum Amandine te Oostende is beperkt tot het thema van de naoorlogse IJslandvaart. De Mercator is als oud opleidingsschip beschermd als monument en te bezoeken door het publiek.
- Het museum Sinfala te Knokke-Heist. Het museum concentreert zich sinds 2000 op het uitbouwen van de deelcollecties die specifiek betrekking hebben op Knokke-Heist en het Zwin. Het museum beschikt wel degelijk over een visserijcollectie (met onder andere een aantal scheepsmodellen), maar die focust nadrukkelijk op de visserijgeschiedenis van Heist.
- Het Stadsmuseum De Plate te Oostende. Dit heemkundig museum heeft een interessante collectie curiosa en artefacten. Geschiedenis en folklore hebben er hun plaats, maar ook het visserijverleden van Oostende staat er volop in de kijker. De heemkundige kring beschikt ook over een uitgebreide fotocollectie betreffende de visserij.
- Het Provinciedomein Raversijde omvat de archeologische site van de laatmiddeleeuwse vissersgemeenschap Walravensijde en het daaraan gekoppelde museum.

De collectie van het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum neemt een unieke plaats in binnen dit landschap. Het NAVIGO-museum is immers het enige museum in België dat een historische kerncollectie rond het thema zeevisserij langs de Noordzee heeft en verder zal uitbouwen. De collectie heeft aandacht voor de visserijactiviteiten die zich afspeelden én afspelen langs de Noordzeekustlijn (cf. geografisch bereik hierboven omschreven) en wil alle aspecten van de visserij als ambacht en als relatie tussen mens en zee omvatten. De collectie is op zich dan ook divers en refereert naar het zowel het economische als sociale, culturele, artistieke, industriële, ambachtelijke en wetenschappelijke verleden, heden en toekomst van de visserij. Deze brede blik betekent dat het NAVIGO-museum ook aandacht heeft voor bepaalde nichethema's zoals visverwerking, de oude IJslandvaart, kinderen in de visserij (inclusief onderwijs) en het immaterieel cultureel erfgoed omtrent de visserij. Wat dit laatste betreft, is de thematische en geografische link tussen het NAVIGO-museum en het bijzonder immaterieel erfgoed van de garnalvissers te paard vanzelfsprekend uniek, maar het is de bedoeling om de ICE-werking binnen het museum ook te verdiepen naar andere onderwerpen toe (zie verder).

---

⁴ Informatie uit: Collectieplan MAS voor de beleidsperiode 2019-2023.

BUITENLAND

Visserijmusea zijn vanzelfsprekend ook aanwezig in vele andere landen. Wat onze onmiddellijke buurlanden aan de Noordzee betreft, merken we dat met name **Nederland** het land bij uitstek is van de maritieme musea. Een overzicht van de maritieme musea in Nederland uit 2016⁵ vermeldt maar liefst 43 musea met een maritiem thema. Slechts enkele van deze worden hier weerhouden.

- Het Scheepvaartmuseum te Amsterdam en het Maritiem Museum Rotterdam zijn qua collectiegrootte en culturele waarde van de museumcollectie van een gans andere orde dan het NAVIGO-museum. De website van het Maritiem Museum Rotterdam vermeldt bijvoorbeeld een verzameling van ruim 850.000 objecten. Ook het blikveld van deze musea gaat weliswaar veel verder dan de visserijsector waarop het NAVIGO-museum zit concentreert.
- In het Zuiderzee Museum te Enkhuiizen staat cultuur en de maritieme geschiedenis van de voormalige Zuiderzee centraal. Het museum heeft net als het NAVIGO-museum een collectie scheepsmodellen en visserijobjecten.
- Het Museum Vlaardingen richt zich op de visserij en de geschiedenis van de stad Vlaardingen, die nauw met de Noordzeevisserij is verbonden. Het museum heeft een ruime collectie betreffende visserij, en heeft bijvoorbeeld meer kledij in haar verzameling dan het NAVIGO-museum.
- MuZeeum te Vlissingen, Muzee te Scheveningen en het Visserijmuseum te Breskens lijken vergelijkbaar met het NAVIGO-museum wat de inhoud, de omvang en de waarde van de collectie betreft.

Naast de Nederlands musea is ook het **Franse** Musée Portuaire in Duinkerke van belang. Dit museum behandelt de ontwikkeling van de Duinkerkse haven, die een belangrijke vertrekplaats was voor de IJslandvaart. Op vlak van IJslandvaart beschikt het Musée Portuaire over een ruime collectie. Het museum focust echter minder op het dagelijkse leven van de visser. Net als het NAVIGO-museum heeft het Musée Portuaire een verzameling scheepsmodellen.

Het referentiekader voor de NAVIGO-collectie omvat naast musea ook enkele actieve internationale netwerken zoals het Northern Seas Maritime Museum Network (NSMM) en het International Congress of Maritime Museums (ICMM).

---

⁵ Online te vinden op: www.plusonline.nl/special-artikelen/overzicht-maritieme-musea-in-nederland

I. COLLECTIEBESCHRIJVING

1. MUSEUM- EN COLLECTIEGESCHIEDENIS ⁶

In **1932** werd in de bovenzaal van het oude gemeentehuis een eerste maritiem museum ingericht te Oostduinkerke. Het museum bestond uit twee afdelingen: zeekunde en oudheidkunde. De verzameling omvatte onder andere zeevaartbenodigdheden, zeevissen, schelpen, vogels, planten, vlinders en archeologische vondsten van de Nieuwe Yde (een vissersdorp dat tussen de 13^e en het begin van de 17^e eeuw gevestigd was op het grondgebied van Oostduinkerke). Het museum en de collectie werden helaas compleet vernietigd in mei 1940.

Na tal van inspanningen in 1950, werd volgens de notulen van de gemeenteraad van Oostduinkerke in 1960 uiteindelijk het besluit genomen tot de oprichting van een visserijmuseum, met steun van de provincie West-Vlaanderen. Op 23 juni **1963** volgde de eerstesteenlegging, op de plaats van de tijdens de Tweede Wereldoorlog vernielde kerk van Oostduinkerke. Van bij het begin ontstond het idee van een 'nationaal museum'. De toenmalige provinciegouverneur beloofde aan burgemeester Honoré Loones, geestelijk vader van het museum, zijn volledige steun op voorwaarde dat het gemeentebestuur van Oostduinkerke de zaak niet te 'klein' zou zien. Dit moest 'hét visserijmuseum van België' worden.

Door allerlei administratieve problemen zou het museum pas in 1974 de deuren kunnen openen, maar ondertussen werd volop werk gemaakt van de eerste uitbouw van de collectie. Het museum kon rekenen op heel wat schenkingen vanuit vissersmiddens en van oude scheepstimmerwerven, terwijl door het gemeentebestuur ook geïnvesteerd werd in een kunstcollectie van schilders die zich door de zee en vissers hadden laten inspireren. Het betrof hier onder andere werken van Louis Artan (1837-1890), Edgard Farasyn (1858-1938), Alois Boudry (1851-1938), Albert Crahay (1881-1914) en Frans Van Immerseel (1909-1978).

Het museum ging uiteindelijk in **1974** (officiële opening 1976) van start met een collectie die volgende zaken omvatte: een visserswoning, vissersgereedschap, een kunstverzameling, foto's, klederdracht, modellen, vissoorten en een visserijherberg. Onder de leiding van de eerste conservator Gaston Desnerck lag de focus vooral op de verdere uitbouw van de modelbouw- en kunstcollectie. De schenking van het absolute topstuk van de NAVIGO-collectie, het kustvissersvaartuig de OD.1 Martha (geschonken door de firma Soetaert uit Westende), dateert uit 1974.

Vanaf **1988**, onder toenmalig conservator Willem Lanszweert, groeide het Nationaal Visserijmuseum uit tot een museum met een collectie van culturele en materiële getuigenissen van de geschiedenis van de Vlaamse visserij en nevenactiviteiten. De toenmalige conservator omschreef de collectie als volgt: vissersgereedschap, visserijbenodigdheden, scheepsmodellen, didactische maquettes, gereedschap (scheepsbouw, zeil- en tonnenmakers), materiaal van garnalvissers te paard, materiaal gebruikt in de strandvisserij, materiaal van de visverwerkende sector, diverse

⁶ Voor meer informatie over de historie van het museum:

- **Jansoone, R.** (2004). Het Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke: ontstaan, rol en evolutie, in: Klausing, J. et al. Op de vismarkt ben ik geboren! Zeevisserij en maritieme volkskunde. Volkskundig jaarboek, ; pp. 93-96
- **Loones, H.** (s.d.) Hoe het groeide. Het Nationaal visserijmuseum van Oostduinkerke, 11p.
- Het voorwoord uit de publicatie **Steevens, I.; Van Moerbeke, K. (Ed.)** (2013). Zeevisserij aan de Vlaamse kust. Stichting Kunstboek/Navigo: Oostkamp. ISBN 978-90-5856-430-6. 192 pp.
- **Cloet, M.** (2013) 1932: De voorgeschiedenis van het Nationaal Visserijmuseum. Een museum voor zeekunde te Oostduinkerke, in Verhalen van de zee, Mededelingsblad, De vrienden van het Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke, 142, p. 3722.

kunstwerken, fotoverzamelingen, aquaria, een stuurcabine, een visserswoning met huisraad, een ingerichte vissersherberg, een kookhuis voor garnalen, vaartuigen op het binnenplein en het erepark met visserskapel en gedenkstenen met namen van de op zee vermiste vissers. De kerncollectie bestond uit attributen gebruikt in de Vlaamse visserij. De kunstcollectie van het museum werd eveneens aangevuld met nieuwe schilderijen (E. Farasyn, A. Boudry, P. Delvaux, L. Artan, etc.) en beeldhouwwerken (K. Tinel, Ch. Trentesaux, J. Dupon, P. Florizoone, M. Van Nuffel, A. Gause, etc.).

Enkele foto's van het voormalige museumgebouw en de -site van het Nationaal Visserijmuseum.

In **2004** werd het museum gesloten voor herinrichting met het project 'Het zeil wordt in de top gezet' van MonumentInOntwikkeling, een bureau voor projectontwikkeling in de erfgoedzorg. Vroeger werd in het museum de klemtoon gelegd op het technische aspect van de visserij. Met de vernieuwing van het museum en het verhaal kwam de nadruk meer op de historiek, het sociale aspect van de visserij, het vissersambacht dat van generatie op generatie werd doorgegeven en de aparte levensstijl van de vissers, sterk verbonden met de natuur. Het kustvaartuig OD.1 Martha werd in deze fase centraal in het gebouw geplaatst, en het museum kreeg een moderne binnenarchitectuur en spectaculaire Noordzee-aquaria. Op 1 juli **2008** werd het vernieuwde Nationaal Visserijmuseum geopend met de volgende verhaallijn op basis van de collectie en voorgesteld in de conceptnota van MINO uit 2002⁷:

1. De naoorlogse viswinkel of vismarkt,
2. Het vissershuisje met zijn onmiddellijke omgeving,
3. Het kustlandschap met de garnaalvisserij te paard, het strandjutten en het strandvissen,

⁷ **Becuwe, F.** (2002). Het zeil wordt in de top gezet. Cultuurtoeristisch project ter valorisatie van de maritieme erfgoedsite Nationaal Visserijmuseum. Oostduinkerke (Koksijde), conceptnota door MINO.

4. De verdwenen vissersdorpen,
5. De kust- en de zeevisserij, vroeger vooral gesteund op ervaring nu met de modernisering op basis van technische en technologische kennis, het harde en zware leven aan boord (leefaccommodatie, voeding, ziekte, dood, bewaring van de vangst, visserijmethoden), scheepsbreuken, historische scheepswerf, visbewaring, -verwerking en -bereiding (vismijn, sprot- en haringrokerijen).

De architectonische vernieuwing werd gekoppeld aan intensief werk rond de personeelsstructuur en professionalisering als moderne collectiebeherende erfgoedorganisatie. In 2011 herwerkte het museum zijn missie en kreeg het de nieuwe roepnaam NAVIGO (in Latijn= ik vaar), die de moderne koers en het nieuwe beleid moest belichamen. Het nieuwe beleid werd in het eerste beleidsplan (2012-2014) uitgeschreven. In juli 2012 behaalde het museum het kwaliteitslabel van de Vlaamse Gemeenschap en in mei 2013 besliste de deputatie van de Provincie West-Vlaanderen om het NAVIGO-museum bij het regionale niveau in te delen.

De scenografie die door het bureau MonumentInOntwikkeling werd uitgewerkt, is doorheen de jaren ook aangepast. Wat de vaste verhaallijn van het museum betreft, ziet deze er in 2017 als volgt uit:

- Het vissershuisje, ter illustratie van het harde leven van de vissersfamilies van weleer
- Strandvisserij en garnaalvisserij te paard
- Geloof en bijgeloof in de visserij
- De oude IJslandvaart
- Vissen in het verleden (tijdslijn en historiek)
- Een historische scheepswerf
- Kust- en zeevisserij, met de OD.1 Martha en talloze maquettes van vissersvaartuigen
- Visverwerking en kinderen in de visserij/visserijonderwijs
- Het leven onder water (aquaria)

Impressies van enkele zalen waar de permanente collectie van het museum voorgesteld wordt.

Daarnaast kan de bezoeker verder nog terecht in het bezoekerscentrum duurzame visserij (voorheen de naoorlogse viswinkel), de rustruime, de museumshop, het scheepsjongensatelier en in de expositie *Honoré Loones* (voor tijdelijke tentoonstellingen of de serie 'Visscherskoppen' van fotograaf Stephan Vanfleteren). Tot de museumsite behoren verder ook nog:

- Het ereplein, met een symbolische begraafplaats van op zee overleden vissers
- De visserskapel
- De oude kerkhofmuur
- Depot 1 in de voormalige onderpastorie (Pastoor Schmitzstraat 3)
- Depot 2 in het voormalig CM gebouw (Pastoor Schmitzstraat 1)
- De gasterie 'Estaminet De Peerdevisser' met terras
- Het Kookhuisje voor kookdemonstraties door garnalvissers te paard
- Het speelpleintje met zandbak
- Het paviljoen De Roessaert, dat gebruikt wordt tijdens outdooractiviteiten

In de laatste jaren maakte het NAVIGO-museum werk van de rationalisatie van de museumcollectie en van een transparantere formulering van het verzamelbeleid. Binnen dit kader werd in 2014 een eerste collectieplan opgesteld, waarvan dit document een herwerking en actualisatie is. Schenkingen (vaak naar aanleiding van de organisatie van tijdelijke tentoonstellingen) spelen een belangrijke rol in de huidige collectievorming van het NAVIGO-museum. Het ligt in de aard van de thematiek van het museum, dat vele waardevolle objecten vaak niet op de markt kunnen gevonden worden, maar tot de persoonlijke collectie van (voormalige) vissers(families) of verzamelaars behoren. Aangezien de meeste objecten dus nog in handen zijn van beoefenaars van het vak, is het cruciaal deze gemeenschappen aan te spreken en ons collectiebeleid hierop af te stemmen. Elke schenking wordt weliswaar goed overwogen, en enkel aanvaard in zoverre deze voldoet aan de selectiecriteria (zie verder). Daarnaast vindt ook een actieve monitoring van de markt plaats voor de aankoop van kunstwerken, historische documenten, etc. die een verrijking vormen voor de collectie. Naast de museumcollectie beschikt het NAVIGO-museum ook over een belangrijke bibliotheek- en documentatieverzameling. Deze wordt momenteel opgenomen in het VUBIS-registratiesysteem, in samenwerking met de bibliotheek van gemeente Koksijde en het Abdijmuseum Ten Duinen.

Enkele beelden van de ruimere museumsite.

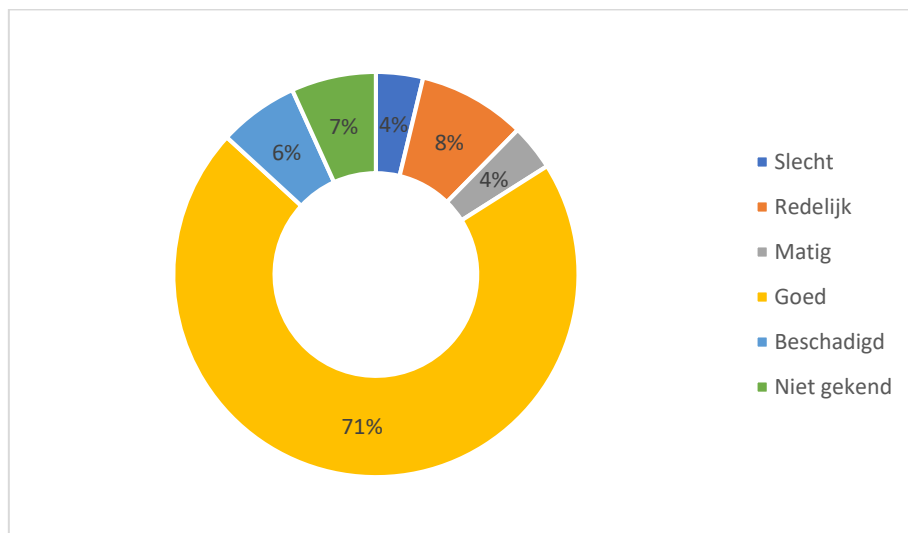
2. COLLECTIEOMVANG EN INDELING IN DEELCOLLECTIES

OMVANG EN CONDITIE VAN DE COLLECTIE

Eind 2017 telt de digitale museuminventaris Adlib 4.461 geregistreerde objecten in de NAVIGO-collectie. Daarmee is een belangrijk deel van de NAVIGO-collectie ontsloten, maar zeker niet alles. Hoeveel objecten net ontbreken in de Adlib-inventaris, is echter moeilijk te bepalen. Daarvoor is controle van alle objecten in het museum en het depot noodzakelijk. We kunnen bijgevolg niet exact zeggen hoeveel objecten de verzameling van het NAVIGO-museum telt. In de toekomst moet dus blijvend werk gemaakt worden van een verdere inventarisatie en registratie van de collectie (zie verder).

In Adlib werd voor 4.144 objecten van de 4.461 een conditiestatus toegevoegd aan het registratieformulier. Hoewel in de voorbije jaren een grote inspanning geleverd is om te voldoen aan de voorschriften van het [MovE-invulboek](#) wat betreft toestand-registratie (met de categorieën goed, redelijk, matig en slecht), is in onze inventaris ook nog steeds de categorie 'beschadigd' aanwezig. In de toekomst zou deze laatste categorie moeten vermeden en weggewerkt worden uit onze inventaris. Een nieuwe controle van alle objecten dringt zich daarbij op.

Momenteel ziet de conditie van onze gehele collectie er als volgt uit (zie verder voor een toestand per deelcollectie):

OMVANG EN CONDITIE VAN DE DEELCOLLECTIES

De NAVIGO-collectie is onderverdeeld in 12 deelcollecties (termen gekozen volgens de Nederlandstalige Art & Architecture Thesaurus). Van de 4.461 in Adlib geregistreerde objecten, zijn echter slechts 2.029 toegekend aan een dergelijke deelcollectie. Voor de overige 2.432 objecten moet dus nog een grote inhaalbeweging gemaakt worden. Wat de registratie van nieuwe objecten betreft, wordt vanaf heden het invullen van het veld '(deel)collectie' toegevoegd aan de basisregistratie in het NAVIGO-museum (zie verder). Onderstaande oefening betreffende de deelcollecties is dus louter gebaseerd op de 2.029 toegekende objecten, maar waar mogelijk wordt ook een poging ondernomen om de werkelijke omvang van de deelcollecties in te schatten.

1. Afbeeldingen

In de huidige Adlib-inventaris zijn slechts 53 foto's geregistreerd onder deze deelcollectie. Een snelle zoektocht in de objectcategorie 'foto's' levert echter al een cijfer van 417 afbeeldingen op. In de oude

Acces-databank waarmee het museum vroeger werkte, werd echter melding gemaakt van op zijn minst 1295 afbeeldingen. Op vlak van registratie is hier dus nog heel wat werk aan de winkel.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie										
Foto's en prentkaarten	53	<table border="1"> <caption>Conditie van Foto's en prentkaarten</caption> <thead> <tr> <th>Conditie</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>81%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>16%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>beschadigd</td> <td>2%</td> </tr> </tbody> </table>	Conditie	Percentage	goed	81%	matig	16%	redelijk	1%	beschadigd	2%
Conditie	Percentage											
goed	81%											
matig	16%											
redelijk	1%											
beschadigd	2%											

2. Devotionalia

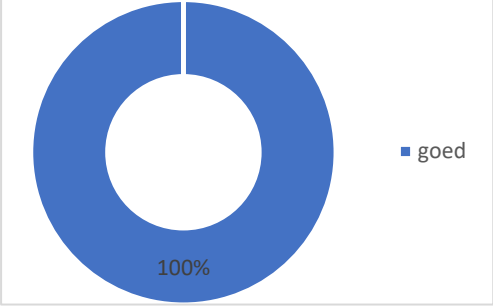
De deelcollectie 'Devotionalia' is één van de grootste en best geregistreerde van het museum. Het overgrote deel van deze collectie bestaat uit bidprentjes (minstens 870), die bijna volledig opgenomen zijn in de inventaris én ontsloten worden voor het publiek via Erfgoedinzicht.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie												
Votiefmodellen, zaken in de museumopstelling 'geloof en bijgeloof', bidprentjes	1008	<table border="1"> <caption>Conditie van Votiefmodellen, zaken in de museumopstelling 'geloof en bijgeloof', bidprentjes</caption> <thead> <tr> <th>Conditie</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>77%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>4%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>4%</td> </tr> <tr> <td>slecht</td> <td>14%</td> </tr> <tr> <td>beschadigd</td> <td>1%</td> </tr> </tbody> </table>	Conditie	Percentage	goed	77%	redelijk	4%	matig	4%	slecht	14%	beschadigd	1%
Conditie	Percentage													
goed	77%													
redelijk	4%													
matig	4%													
slecht	14%													
beschadigd	1%													

3. Dierlijk materiaal

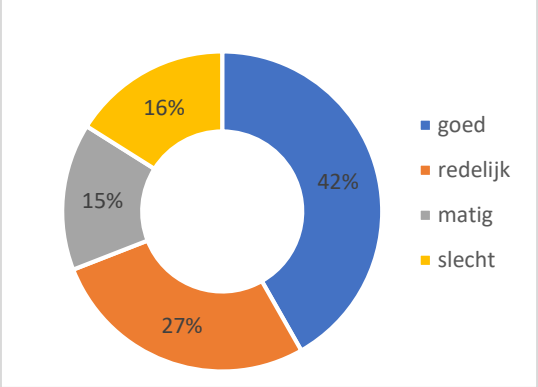
De deelcollectie 'Dierlijk materiaal' bevat onder andere opgezette dieren en dierlijk skeletmateriaal dat door vissers is opgevisst. De levende vissen in de aquaria behoren ook tot deze deelcollectie, maar worden om evidente redenen niet opgenomen in de inventaris. Momenteel telt de deelcollectie 'Dierlijk materiaal' 9 geregistreerde objecten, maar het werkelijke getal zal hoger liggen (in het museum zelf tellen we al 19 opgezette dieren).

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie

Opgezette dieren en dierlijk skeletmateriaal	9	 <p>A donut chart with a single blue segment representing 100% of the total. A legend to the right shows a blue square next to the word 'goed'.</p>
--	---	---

4. Documenten en persoonlijke documenten

Deze deelcollectie bevat affiches, didactische voorstellingen, diploma's en eretekens, zeemansboekjes, brieven en contracten. Momenteel zijn 230 objecten geregistreerd in Adlib voor deze deelcollectie. Een belangrijk onderdeel is de verzameling monsterboekjes of zeemansboekjes (minstens 96). In hoeverre de registratie van deze deelcollectie compleet is, is moeilijk te bepalen.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie
affiches, didactische voorstellingen, diploma's en eretekens, zeemansboekjes, brieven en contracten	230	 <p>A donut chart divided into four segments: a large blue segment (42%), an orange segment (27%), a grey segment (15%), and a yellow segment (16%). A legend to the right identifies the colors: blue for 'goed', orange for 'redelijk', grey for 'matig', and yellow for 'slecht'.</p>

5. Huishoudelijke artikelen

In het verleden werden de voorwerpen uit deze deelcollectie voornamelijk verzameld in functie van de inrichting van het vissershuisje. Veel van deze voorwerpen - zoals een kruisje, een wieg, de Leuvense stoof - hebben echter geen directe link met visserij. De deelcollectie 'Huishoudelijke artikelen' telt momenteel 147 objecten in Adlib. Bij de opmaak van het vorig collectieplan (toen nog op basis van de oude Access-databank en het oude collectieoverzicht) werd hier eerder gesproken over 240 objecten. Aangezien deze discrepantie tussen de cijfers niet verklaart kan worden vanuit het afstotingsbeleid van het museum, wordt vermoed dat onder andere voor deze objecten vaak nog geen 'deelcollectie' werd toegekend in Adlib.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie
--------------	------------------------	----------

<p>Allerlei huisraad (pannen, ketels, kannen, flessen, blikken dozen, kommen, wiegje, bed, kamerpot, koffiemolen, kolenschop, etc.)</p>	<p>147</p>	<table border="1"> <caption>Condition Distribution for Household Items</caption> <thead> <tr> <th>Conditie</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>16%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>14%</td> </tr> <tr> <td>slecht</td> <td>3%</td> </tr> </tbody> </table>	Conditie	Percentage	goed	50%	redelijk	16%	matig	14%	slecht	3%
Conditie	Percentage											
goed	50%											
redelijk	16%											
matig	14%											
slecht	3%											

6. Industrie

De deelcollectie 'Industrie' telt volgens Adlib 16 objecten (inclusief visverwerkende industrie). Het gaat hier louter over visbakken die gebruikt worden bij visveilingen en zeven. Een zoektocht in Adlib in de objectcategorie 'Visverwerking' levert echter onmiddellijk 33 extra objecten op die hierin thuishoren. Ook hier is het aantal objecten momenteel dus onderschat.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie						
<p>Visbakken en zeven</p>	<p>16</p>	<table border="1"> <caption>Condition Distribution for Fish Baskets and Sieves</caption> <thead> <tr> <th>Conditie</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>56%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>44%</td> </tr> </tbody> </table>	Conditie	Percentage	goed	56%	redelijk	44%
Conditie	Percentage							
goed	56%							
redelijk	44%							

7. Kleding

De deelcollectie 'Kleding' vermeldt 109 stukken, waarmee de registratie van de kledingcollectie vrij accuraat lijkt.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie
--------------	------------------------	----------

Kleding en accessoires (wanten, mutsen, sjaals, broeken, zuidwesters, visserskielen, etc.)	109	<table border="1"> <caption>Condition of Clothing and Accessories</caption> <thead> <tr> <th>Condition</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>slecht</td> <td>6%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>6%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>27%</td> </tr> <tr> <td>beschadigd</td> <td>11%</td> </tr> </tbody> </table>	Condition	Percentage	goed	50%	slecht	6%	matig	6%	redelijk	27%	beschadigd	11%
Condition	Percentage													
goed	50%													
slecht	6%													
matig	6%													
redelijk	27%													
beschadigd	11%													

8. Kunst

Sinds het ontstaan bezit het NAVIGO-museum een bijzondere verzameling kunstvoorwerpen waarbij de thema's zee en visvangst centraal staan. Momenteel staan in deze deelcollectie 123 voorwerpen geregistreerd, maar een snelle optelsom van de belangrijkste objectcategorieën binnen deze deelcollectie (schilderijen=84, beeldhouwwerken=25, tekeningen=54) brengt het totaal reeds op 163. Deze meeste kunstvoorwerpen zijn wel geregistreerd in Adlib, maar moeten nog verder gekoppeld worden aan de deelcollectie.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie										
Kunst (schilderijen, beeldhouwwerken, tekeningen, etc.)	123	<table border="1"> <caption>Condition of Art Objects</caption> <thead> <tr> <th>Condition</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>80%</td> </tr> <tr> <td>slecht</td> <td>7%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>8%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>5%</td> </tr> </tbody> </table>	Condition	Percentage	goed	80%	slecht	7%	matig	8%	redelijk	5%
Condition	Percentage											
goed	80%											
slecht	7%											
matig	8%											
redelijk	5%											

9. Scheepsbouw

Het NAVIGO-museum beschikt over een grote collectie scheepsbouwgereedschap. Bovendien bezit het museum ook het archief met de plannen van de vroegere scheepsbouwer Panesi uit Oostende Volgens Adlib omvat de deelcollectie Scheepsbouw 168 objecten, een onderschatting van de werkelijke hoeveelheid. Dit kan enerzijds opnieuw verklaard worden door de gebrekkige registratie van het veld '(deel)collectie' bij vele objecten, maar eveneens door de aard van het materiaal. Een groep van verschillende gelijkaardige boren wordt bijvoorbeeld vaak onder 1 objectnummer geregistreerd.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie												
Scheepsbouw (schaven, boren, beitels, zagen, avegaars, etc.)	168	<table border="1"> <caption>Conditie van Scheepsbouw</caption> <thead> <tr> <th>Conditie</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>40%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>31%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>9%</td> </tr> <tr> <td>slecht</td> <td>19%</td> </tr> <tr> <td>beschadigd</td> <td>1%</td> </tr> </tbody> </table>	Conditie	Percentage	goed	40%	redelijk	31%	matig	9%	slecht	19%	beschadigd	1%
Conditie	Percentage													
goed	40%													
redelijk	31%													
matig	9%													
slecht	19%													
beschadigd	1%													

10. Scheepsmodellen

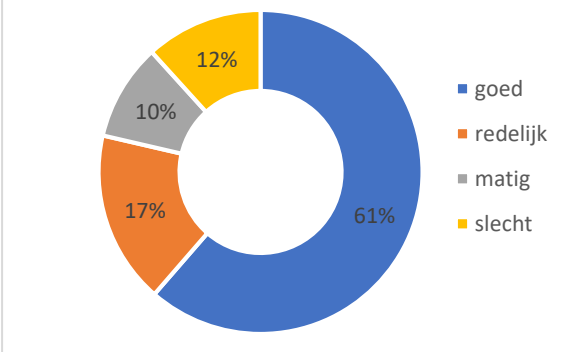
De teller voor de scheepsmodellen staat momenteel op 26. Het gaat hier echter hoofdzakelijk om de didactische scheepsmodellen die opgenomen zijn in de permanente collectie van het museum. Een substantieel aantal scheepsmodellen in het depot moet nog verder geregistreerd worden.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie				
Scheepsmodellen	26	<table border="1"> <caption>Conditie van Scheepsmodellen</caption> <thead> <tr> <th>Conditie</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table>	Conditie	Percentage	goed	100%
Conditie	Percentage					
goed	100%					

11. Visvangst

Deze deelcollectie bevat alle objecten die te maken hebben met de eigenlijke visvangst en het op zee gaan. Momenteel merken we hier echter nog een verwarring met de deelcollectie 'documenten en persoonlijke documenten' (vb. enkele logboeken en monstersboekjes die ingedeeld zijn bij visvangst, maar thuishoren in de andere deelcollectie). Dit moet in de toekomst op orde gesteld worden. Volgens Adlib telt deze deelcollectie 138 objecten, maar ook hier lijkt dat een onderschatting van het werkelijke aantal. Een uniek stuk binnen deze collectie is het visserschip OD.1 Martha, dat sinds 1998 beschermd is als monument.

Omschrijving	Geregistreerd in Adlib	Conditie

Visvangst (haken, reddingsboeien en – vesten, netten, scheepslampen, boeien, etc.)	138	 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Condition</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>goed</td> <td>61%</td> </tr> <tr> <td>redelijk</td> <td>17%</td> </tr> <tr> <td>matig</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>slecht</td> <td>12%</td> </tr> </tbody> </table>	Condition	Percentage	goed	61%	redelijk	17%	matig	10%	slecht	12%
Condition	Percentage											
goed	61%											
redelijk	17%											
matig	10%											
slecht	12%											

12. Folklore

De deelcollectie Folklore bevat nu slechts één geregistreerd stuk, een vlag van de folkloristische dansgroep de Oude IJslandvaarders. Deze vlag is in goede staat. In de toekomst zal deze deelverzameling verder uitgebouwd worden met verhalen, liederen, handwerk, ...

BIBLIOTHEEKCOLLECTIE EN DOCUMENTATIECENTRUM

De boekencollectie van het NAVIGO-museum bevat 4.030 exemplaren. De boeken worden tegen begin 2018 allemaal ontsloten via VUBIS. Dit gebeurt in samenwerking met het Abdijmuseum Ten Duinen en de openbare bibliotheek van Koksijde. Dankzij de samenwerking met het VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) is de collectie reeds ontsloten voor de mariene wetenschappers via IMIS⁸.

De museale boekencollectie is ter plaatse en op afspraak te consulteren binnen de openingsuren van het museum. De boeken zijn geordend volgens 13 categorieën en gemerkt met een gekleurd label met de afkorting van de categorie waartoe ze behoren.

- Scheepvaartgeschiedenis (SHI):	977
- Topografie (TOP):	289
- Woordenboeken en taalstudie (DIC):	65
- Traditie en bijgeloof (TRA):	56
- Geschiedenis van de visserij (HIST):	796
- Fauna en Flora (FAU):	558
- Onderwaterarcheologie (ARC):	24
- Visverwerking (PRO):	161
- Zeevisserijtechnieken (TEC):	285
- Kunst (ART):	212
- Museologie (MUS):	308
- Visserijonderwijs (EDU):	277
- Paarden- en strandvisserij (HOR):	22

Tot de bibliotheekcollectie behoort ook de collectie audiovisueel materiaal (ca. 98 voorwerpen). Deze worden momenteel fysiek bewaard in de bibliotheek van het museum, maar zijn nog niet opgenomen in een inventaris. Voor het digitaliseren en ontsluiten van deze collectie, wordt in de toekomst samengewerkt met VIAA (Vlaams Instituut voor Archivering).

In de museumbibliotheek worden ook de museale deelcollecties 'Afbeeldingen' en 'Documenten en persoonlijke documenten' bewaard, net als het archief van scheepsbouwer Panesi (behorende tot de deelcollectie 'scheepsbouw').

⁸ Integrated Marine Information System: www.vliz.be/nl/imis

3. COLLECTIEPROFIEL, COLLECTIEWAARDERING EN KERNCOLLECTIE

COLLECTIEPROFIEL

Hoewel de omvang van de NAVIGO-collectie beperkt is, neemt ze in het Vlaamse museumlandschap desalniettemin een unieke plaats in. Geen enkel ander museum tracht op een dergelijke omvattende manier (met aandacht voor vele nichethema's) het materieel en immaterieel erfgoed betreffende de zeevisserij(cultuur) langs de Noordzee samen te brengen. NAVIGO houdt steeds het doel voor ogen om een collectie samen te stellen die de culturele, sociale, economische, industriële en ambachtelijke realiteit van deze visserij én de (artistieke en andere) representaties ervan doorheen de jaren optimaal illustreert. Kwaliteit gaat daarbij steeds boven kwantiteit.

KERNCOLLECTIE

De kerncollectie van het NAVIGO-museum omvat die objecten die onlosmakelijk en essentieel verbonden zijn met het verhaal van de visserij(cultuur) langs de Noordzee in het verleden, heden en in de toekomst. De kerncollectie overstijgt dus de verschillende deelcollecties. Enkele deelcollecties van het NAVIGO-museum passen weliswaar beter in het collectieprofiel dan andere. De deelcollectie 'visvangst' behoort ongetwijfeld tot de kerncollectie. Deze deelcollectie vormt slechts een bijzonder klein deel van de totale NAVIGO-verzameling, maar neemt samen met de visserskledij (deelcollectie 'kledij') wel een groot deel van de tentoonstellingsruimte in. Voorwerpen uit 'afbeeldingen', 'documenten en persoonlijke documenten', de schilderijen uit 'kunst' die verwijzen naar de visserij, de tentoongestelde 'scheepsmodellen' en het vaartuig OD.1 Martha, zijn eveneens onmisbaar om de museummissie te realiseren en behoren eveneens tot de kerncollectie. De deelcollecties 'devotionalia', 'industrie', 'scheepsbouw' en in mindere mate 'huishoudelijke artikelen' en 'dierlijk materiaal' functioneren eerder om de kerncollectie inhoudelijk te ondersteunen.

COLLECTIEWAARDERING

Om de erfgoedwaarde van de collectie op lange termijn te bepalen, wordt hier gebruik gemaakt van het waardestellend kader voor museale objecten ontwikkeld in het kader van het Museum Inventarisatie Project (MUSIP). De waardering gebeurt daarbij op niveau van de eigen instelling. Dit systeem bestaat uit vier categorieën A, B, C en D, die als volgt gedefinieerd zijn:

A-object – Top van de collectie, de pronkstukken, of objecten die bijna altijd tentoongesteld worden

Voor het NAVIGO-museum betreft dit in de eerste plaats het kustvissersvaartuig OD.1 Martha, hét topstuk van de museumcollectie. Daarnaast is ook een deel van de kunstcollectie (vb. de schilderijen van Artan, Farasyn, Boudry, Crahay, Van Immerseel) gezichtsbepalend voor het museum.

B-object – Deel van de kerncollectie, belangrijk voor het museumverhaal, regelmatig gebruikt voor tentoonstellingen of vaak in bruikleen gegeven, actief verzameld.

Het museumverhaal in het NAVIGO-museum (zie beschrijving hierboven) steunt naast de A-objecten onder andere op de meest attractieve of representatieve stukken binnen de deelcollecties visvangst (haken, gutmessen, etc.), kledij (visserskiel, zuidwester, ...), afbeeldingen (zowel de historische afbeeldingen als moderne projecten zoals bvb. de portretreeksen van Stephan Vanfleteren), scheepsmodellen en documenten (monsterrol, selectie van monsterboekjes). Het zijn vaak de stukken in deze categorie die het dagdagelijkse leven van de visser aan de Noordzeekust best illustreren.

C-object – Depotcollectie, ondersteunende collectie, past binnen de doelstellingen van het museum en kan het verhaal ondersteunen of nuttig zijn voor onderzoek.

Onder deze categorie vallen vele objecten die binnen hun deelcollectie (omwille van verschillende redenen) op de tweede plaats komen. Het gaat om elementen binnen de

deelcollecties devotionalia, documenten, afbeeldingen, kledij, industrie, kunst, scheepsbouw en visvangst die vaak minder essentieel zijn voor de museale werking, maar daarentegen bijzonder nuttig zijn voor onderzoek en andere ondersteunende activiteiten. Een duidelijke voorbeeld binnen de NAVIGO-collectie zijn bijvoorbeeld de vele bidprentjes (devotionalia) die aanwezig zijn in de collectie en die voornamelijk op onderzoeksvlak hun waarde hebben.

D-object – Weinig tot niet relevant voor de doelstellingen of het verhaal, kan in principe herbestemd worden door het object in te zetten voor bijvoorbeeld educatieve en/of promotionele doeleinden

Minder bepalend voor het museum zijn de collecties dierlijk materiaal (opgezette dieren worden voornamelijk aangewend ter decoratie) en de huishoudelijke objecten (die vaak niet specifiek uit visserijmiddens komen). Wat betreft de vele dubbels in de deelcollectie scheepsbouw (beitels, boren, schaven, etc.), is herbestemming ook aan de orde.

HERWAARDERINGSPROJECT GELINKT AAN ICE-WERKING

De collectie van het NAVIGO-museum bestaat grotendeels uit dagdagelijkse voorwerpen die gelinkt zijn aan het visserij-ambacht (kustvisserij, bentische visserij, pelagische visserij, strandvisserij...). Deze ambachten, en dus deze uitingen van immaterieel erfgoed, groeien dynamisch. Veel van de kennis wordt ook doorgegeven van vader op zoon. Met het dalen van de tewerkstelling in de visserij is het dan ook nodig deze kennis te vergaren en aan te wenden voor de beschrijving van de collectie-items. Doordat dit ambacht dynamisch evolueert, veranderen ook de technieken van de visserij aan een snel tempo. Het is daarom van cruciaal belang om in nauw overleg met de visserijgemeenschap onze objecten te valoriseren. Een **herwaarderingsproject op basis van de participatieve aanpak** zal uitgewerkt worden. Op basis van dit principe van participatief documenteren hopen we meer inzicht te krijgen in objecten, technieken en de gebruikswaarde van voorwerpen in de visserij. Het betrekken van erfgoeddragers en erfgoedgemeenschappen of verenigingen die aan erfgoedwerking doen is hier cruciaal.

II. COLLECTIEVORMING

---

1. VERZAMELEN

Het verzamel- en afstootbeleid van het NAVIGO-museum is gekoppeld aan de missie én het collectieprofiel van het museum. Deze twee teksten stipuleren dat het NAVIGO-museum elke materiële en immateriële getuigenis verzamelt die betrekking heeft op het verleden, heden en de toekomst van de zeevisserscultuur langs de Noordzee, met aandacht voor zowel de culturele, sociale, economische, industriële als ambachtelijke aspecten van en evoluties binnen dit milieu. Het verzamelgebied focust zich voornamelijk op de Noordzeeregio, met specifieke aandacht voor de Belgische kust (inclusief de voorlopers van België).

Het NAVIGO-museum wil in de komende periode verder werk maken van de rationalisatie van de museumcollectie, gesteund op een transparante formulering van het verzamelbeleid.

ACTIEF VERZAMELEN

Het NAVIGO-museum breidt de eigen objectencollectie uit door proactief op zoek te gaan naar relevante collectiestukken in o.a. veilinghuizen, antiquariaten en online veilinghuizen. De museumdirecteur beschikt over een bepaald budget voor dergelijke aankopen.

PASSIEF VERZAMELEN

Een groot deel van de NAVIGO-museumcollectie kwam in de loop der jaren tot stand door een passief verzamelbeleid. Mensen boden stukken aan en de meeste schenkingen werden door de medewerkers van het museum aanvaard, ongeacht collectieprofiel, het aantal vergelijkbare objecten in de collectie of de fysieke staat van de voorwerpen. Ook vandaag blijven schenkingen een belangrijke en noodzakelijke manier om de collectie uit te breiden. Het ligt immers in de aard van de thematiek van het museum, dat vele waardevolle objecten vaak niet op de markt kunnen gevonden worden, maar tot de persoonlijke collectie van (voormalige) vissers(families) of verzamelaars behoren. Aangezien de meeste objecten dus nog in handen zijn van beoefenaars van het vak, is het cruciaal deze gemeenschappen aan te spreken en ons collectiebeleid hierop af te stemmen. Het NAVIGO-museum speelt dan ook een 'actieve' rol binnen dit passieve verzamelbeleid, door o.a. naar aanleiding van tijdelijke tentoonstellingen oproepen te lanceren voor schenkingen (of bruiklenen).

Sinds het opstellen van het eerste collectieplan in 2014 worden, in tegenstelling tot vroeger, enkele ongeschreven regels gehanteerd bij het aanvaarden van schenkingen. Strenger selecteren is daarbij vooral de boodschap. De volgende stappen worden doorlopen:

- Personen die zich aanmelden bij het NAVIGO-museum met de wens om voorwerpen te schenken, worden uitgenodigd voor een afspraak met de directeur of de registrar-collectiebeheerder van het museum.
- De museumdirecteur en/of de collectiebeheerder beoordelen de aangeboden voorwerpen.
Bijkomend:
  - Over **kunstobjecten** met maritieme thematiek beslist de museumdirecteur na overleg met de wetenschappelijke medewerker. De museumdirecteur beoordeelt het aangeboden kunstwerk eerst op basis van een foto, de afmetingen en eventueel de vraagprijs. Elke potentiële aankoop wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het gemeentebestuur.
  - Bij aangeboden **scheepsmodellen** wordt advies ingewonnen bij twee museummedewerkers die vroeger lid waren van modelbouwclub 'De Dissel'.
- Voorwerpen die de toetsing aan het collectieprofiel en de selectiecriteria (zie hieronder) niet doorstaan, worden geweigerd.

- Schenkingen die wel aanvaard worden, worden bezegeld door het ondertekenen van een schenkingsovereenkomst tussen de betrokken partijen (zie bijlage 1). In deze overeenkomst zijn o.a. volgende clausules opgenomen:
  - Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum is niet verplicht om de geschonken voorwerp(en) te ontsluiten voor publiek.
  - Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum heeft het recht om de voorwerp(en) eventueel niet verder te behouden wanneer ze in de toekomst niet meer voldoen aan de selectiecriteria.
- Deze schenkingsovereenkomsten worden door de registrator-collectiebeheerder gebundeld in een map.

In realiteit merken we dat deze ongeschreven regels niet altijd gevolgd worden. In de toekomst willen we dan ook een 'interne handleiding' voor alle personeel op papier zetten, zodat deze schenkingsprocedure consequenter toegepast wordt.

SELECTIECRITERIA

Het NAVIGO-museum zal in de toekomst zowel een passief als actief verzamelbeleid blijven voeren. Strenge selectiecriteria zijn hierbij evenwel noodzakelijk, om zo een doordacht en efficiënt collectiebeleid te kunnen voeren. Algemeen beschouwd wordt bij het aanvaarden van schenkingen en het aankopen van collectiestukken in eerste instantie rekening gehouden met het verzamelgebied en het collectieprofiel van het museum. Daarnaast wordt elk object verder afgetoetst aan de volgende voorwaarden:

- De cultuurhistorische en erfgoedwaarde van het object
- De expositie- en onderzoekswaarde van het object
- Het aanvullen van lacunes in de collectie. Verschafft het object meer inzichten en kennis over de visserij(cultuur)?
- De fysieke toestand van het object. Voorwerpen in een slechte staat worden beter niet weerhouden, tenzij het gaat om unieke stukken.
- Het vermijden van teveel identieke exemplaren. Daarbij wordt de vraag gesteld: zijn er in de NAVIGO-museumcollectie al een groot aantal gelijkaardige stukken aanwezig? Zo ja, worden de objecten beter niet meer weerhouden, tenzij ze van uitzonderlijke waarde zijn.

Als richtgetal wordt drie exemplaren van een gelijkaardig object gehanteerd: één voor in de tentoonstelling, één voor onderzoek en één als reserve. Dit richtgetal is echter niet absoluut. Soms lijken voorwerpen gelijkaardig, maar vertonen ze toch kleine verschillen. Soms kunnen identieke voorwerpen toch interessant zijn omwille van een educatieve waarde en/of als vergelijkingsmateriaal bij onderzoek. Bij een score van drie exemplaren zal de wetenschappelijke staf van het NAVIGO-museum beslissen of het aangeboden voorwerp al dan niet wordt weerhouden voor de museumcollectie.

- De referentiewaarde van het object: is het aanwezig in meerdere musea in België, of gaat het om een uniek stuk?
- Is het onze taak als visserijmuseum om dit object te bewaren? Is er een ander museum dat voor dit object beter geschikt is als bewaarinstelling?
- De financiële haalbaarheid (kostprijs, maar ook een kosten-batenanalyse bij eventuele restauratie).
- De beschikbare depotruime

Wanneer de aangeboden voorwerpen niet passen in het collectieprofiel zullen de schenkers - indien mogelijk - doorverwezen worden naar andere erfgoedinstellingen.

PRIORITEITEN

In de NAVIGO-collectie zitten nog enkele hiaten. Deze situeren zich onder andere in de deelcollectie 'Industrie'. De zoektocht naar stukken binnen deze deelcollectie kan zeker verder geactiveerd worden, bijvoorbeeld door contact op te nemen met visverwerkende bedrijven of vishandels met een

generatielange traditie. Deze bedrijven kunnen eventueel beschikken over relevante voorwerpen of machines die zouden passen in de NAVIGO-collectie. Er kan gepolst worden of ze deze voorwerpen willen afstaan aan het museum, al dan niet tegen betaling.

Het NAVIGO-museum wenst zijn permanente tentoonstelling in de toekomst ook uit te breiden met het thema 'Kinderen in de visserij', met een ruime aandacht voor visserijonderwijs. Naar objecten betreffende dit onderwerp zal eveneens actief op zoek gegaan worden.

Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum heeft een traditie van oproepen voor objecten bij privé-personen en verzamelaars in het kader van tijdelijke tentoonstellingen. De zoektocht naar objecten die passen in de tijdelijke expo's zal eveneens prioritair zijn.

NIET LANGER AANVAARD

Onderstaande objectcategorieën worden niet langer aanvaard door het NAVIGO-museum:

- Objecten voor de inrichting van het vissershuisje. Deze voorwerpen behoren tot de deelcollectie 'Huishoudelijke artikelen'. Uitzonderingen kunnen gemaakt worden voor huishoudelijke voorwerpen waarvan de link met de visserij of het gebruik ervan aan boord van vissersschepen uitdrukkelijk kan aangetoond worden. Ook objecten met afbeeldingen van garnaalvissers te paard kunnen eventueel aanvaard worden.
- Schelpen zijn geen artefacten of gebruiksvoorwerpen, en behoren niet thuis in de collectie.
- Objecten i.v.m. de binnenvaart en Scheldevisserij, opgezette dieren, affiches die niets te maken hebben met visserij of de zee.
- Objecten uit de deelcollectie 'Scheepsbouw', zoals schaven, boren, beitels, zagen, hamers, dissels, avegaars waarvan het museum een groot aantal bezit, worden niet meer aangenomen.
- Vaartuigen zullen in de toekomst niet verzameld worden, tenzij ze van uitzonderlijke waarde zijn. Bij dergelijke beslissingen zal de wetenschappelijke adviesraad van het museum geconsulteerd worden. De directeur van het museum is lid van de Vlaamse Commissie Varend Erfgoed en is dus goed op de hoogte van vaartuigen die beschermd dienen te worden en/of nood hebben aan restauratie. Het museum beschikt niet over voldoende depotruimte om varend erfgoed te bewaren. Bovendien wordt varend erfgoed bij voorkeur in het water bewaard. Omwille van het milieu worden boten beter gesloopt en gerecycleerd binnen de visserijsector. Afzonderlijke onderdelen of stukken afkomstig van boten, zoals ankers en stuurwielen, kunnen wel verzameld worden.

IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

Het verzamelbeleid van het NAVIGO-museum beperkt zich niet louter tot het materiële erfgoed, maar heeft ook oog voor het immaterieel cultureel erfgoed (ICE) met betrekking tot de Belgische visserij van toen, nu en morgen. Het NAVIGO-museum heeft reeds een lange traditie met het werken rond ICE. Zeker sinds de Oostduinkerke garnaalvissers te paard in 2013 door UNESCO werden opgenomen in de representatieve lijst voor Immaterieel cultureel erfgoed, speelt het museum een belangrijke rol bij de borging van de geschiedenis van én kennis over het ambacht. De laatste jaren werd door het museum dan ook reeds actief ingezet op het delen van kennis en expertise hierrond op (inter)nationale platforms, en in de dagelijkse werking van het NAVIGO-museum is het borgen van ICE al helemaal ingebed (via demonstraties, workshops, participatief documenteren, etc.; voor meer info zie www.immaterieelerfgoed.be). Voor de beleidsperiode 2019-2023 is het een strategische doelstelling van het NAVIGO-museum om ons ook in de toekomst te blijven profileren als een kenniscentrum over dit immaterieel erfgoed en hierin verder een voortrekkersrol te spelen. Met de boeiende vraag *hoe immaterieel cultureel erfgoed ontsluiten via het museum?* gingen we reeds in 2017 aan de slag samen met Werkplaats Immaterieel Erfgoed (kortweg WIE, voorheen Tapis Plein). Het resultaat van het participatieve project dat zo opgestart werd, zal de nieuwe zaal over 'strandvisserij en garnaalvisserij te paard' zijn, gepland in 2019. Dit labo-project wil WIE bovendien ook als voorbeeldcase gebruiken voor andere musea die rond ICE willen werken. Naast deze ICE-werking rond de garnaalvissers te paard, omliggende het NAVIGO-museum voor de beleidsperiode

2019-2023 enkele bijkomende ICE-onderwerpen. Twee van die thema's, nl. 'feestcultuur' en 'eetcultuur', gaan we grondig uitdiepen. De 5 andere onderwerpen (geloof en bijgeloof, natuur, fytotherapie, taal en de visserijambachten) willen we gaan exploreren, onder andere in functie van mogelijke uitgebreide projecten in de verdere toekomst.

De strategische doelstelling '*experimenteren met de borging en de ontsluiting van ICE in een museale context*' in het beleidsplan omvat ook het exploreren van hoe ICE een plaats kan krijgen in de collectie en het collectiebeleid. Het opnemen van immaterieel erfgoed in een museale collectie vergt immers een denkoefening. Immaterieel betekent 'niet tastbaar'. Een video-opname van garnaalvisserij te paard blijft een onderdeel van de collectie 'audiovisueel', maar de inhoud van deze opname is wel deel van immaterieel erfgoed, namelijk garnaalvisserij te paard. Om een antwoord te vinden op hoe ICE een plaats kan krijgen in de collectie, neemt NAVIGO in de komende beleidsperiode onder andere deel aan een pilootproject van WIE, getiteld 'ICE en collectieplannen'. Naast WIE zal ook samen met partners als het Museum aan de Stroom (MAS) en het Centrum voor Agrarische Geschiedenis (CAG) nagedacht worden over hoe ICE op een uniforme manier kan geregistreerd worden, zodanig dat immaterieel erfgoed 'opzoekbaar' wordt in de collectie.

Het museum houdt bij het uitwerken van deze ICE-projecten en het registreren van de daaruit volgende kennisoverdracht twee belangrijke einddoelen voor ogen:

- Een wetenschappelijke verdieping van alle menselijke en ambachtelijke aspecten gerelateerd aan de visserij én de (volks)gebruiken errond.
- Het verhogen van de belevingswaarde van de bezoeker door de getuigenissen en de kennisoverdracht, indien relevant, te gebruiken in de vaste museumopstelling en tentoonstellingen (en andere eindproducten).

MONDELINGE GESCHIEDENIS

Aansluitend bij de werking rond ICE (in het bijzonder het participatief documenteren) zet het NAVIGO-museum ook in op acties rond het verzamelen van mondelinge geschiedenis. Omdat de visserij *an sich* een ambacht is die aan het verdwijnen is, zal een mondeling geschiedenisproject opgestart worden om getuigenissen te verzamelen over de kustvisserij tussen de jaren '60 en '80 aan de Vlaamse kust. Door middel van 20 diepte-interviews met een selectie van actieve vissers en oud-vissers, zal in kaart worden gebracht wat hun ervaringen en levensomstandigheden waren tijdens deze periode in de visserij. Daarnaast staat ook een interviewreeks gepland met 20 oud-leerling vissers (in het kader van het onderzoeksproject rond visserijonderwijs, zie verder), die gedocumenteerd en gedigitaliseerd worden. Deze getuigenissen zullen een wezenlijk deel uitmaken van de collectie. Belangrijk zal hierbij zijn om een duidelijk beleid te ontwikkelen rond het afnemen én de duurzame opslag en bewaring van interviews binnen de NAVIGO-collectie.

2. SELECTEREN EN HERBESTEMMEN

Voor zowat alle collectiebeherende instellingen geldt dat in het verleden vaak al te ruim is verzameld. Het NAVIGO-museum vormt hierop geen uitzondering. De museumcollectie omvat dan ook talloze stukken die niet langer passen in het huidige collectieprofiel. In de voorbije jaren werden weliswaar al enkele kleinere ad hoc afstotingsacties ondernomen, maar dit betrof veelal objecten waarvan de fysieke staat te wensen overliet. In de toekomst, en met name in het kader van de verhuis van de collectie naar een nieuw depot (zie verder), dringt zich een veel grondigere doorlichting van de collectie op, met het oog op het verbeteren van de kwaliteit en de samenstelling van de NAVIGO-collectie. We moeten onszelf een duidelijke vraag stellen: welke objecten verdienen een plaats in onze collectie, en welke komen elders misschien beter tot hun recht? Een dergelijk selectie- en herbestemmingsproces kan daarbij eventueel hand in hand gaan met een herwaarderingstraject (zie boven).

SELECTIECRITERIA

Net als bij het verzamelbeleid, wordt bij het selecteren en herbestemmen van collectieobjecten in de eerste plaats rekening gehouden met het verzamelgebied en het collectieprofiel van het museum. Een object wordt geselecteerd voor herbestemming indien:

- Het voorwerp niet langer past in het huidige collectieprofiel van het NAVIGO-museum
- Het voorwerp niet voldoende culturele of erfgoedwaarde heeft
- Het voorwerp niet voldoende expositie- of onderzoekswaarde heeft
- Het voorwerp niet voldoende uniek is (teveel vergelijkbare objecten in de collectie)
- Het voorwerp in zo'n slechte staat is dat restauratie en verder bewaren zinloos zijn
- Het depot niet genoeg ruimte vrij heeft voor het voorwerp

PROCEDURE

De bovenstaande selectiecriteria werden opgesomd in volgorde van belangrijkheid en zullen ook in deze volgorde toegepast worden bij de herbestemming van objecten. Op basis van deze criteria zal de collectiebeheerder een herbestemmingsdossier opmaken voor elk voorwerp (of bij grotere groepen gelijkaardige objecten eventueel in bulk). Dit dossier moet goedgekeurd worden door:

- de wetenschappelijke staf van het NAVIGO-museum
- het college van burgemeester en schepenen van Koksijde
- de gemeenteraad van Koksijde

Naast de selectiecriteria is ook de wijze van herbestemmen van belang: schenking, ruil, verkoop of vernietiging. Het NAVIGO-museum geeft vanzelfsprekend de voorkeur aan schenking of ruil met andere musea of erfgoedinstellingen. Verkoop van geselecteerde collectiestukken kan, waarbij de opbrengst van de verkoop vervolgens gebruikt zal worden om te investeren in nieuwe voorwerpen of voor de restauratie van bestaande stukken. Vernietiging van geselecteerde voorwerpen is de laatste optie en kan pas wanneer het object te beschadigd is om te restaureren, te schenken, te ruilen of te verkopen.

In de toekomst moet verder werk gemaakt worden van een gestroomlijnd plan wat betreft herbestemming, afgestemd op de recentste versie van de *LAMO*⁹ en de bijhorende procedures zoals beschreven in *SPECTRUM-N*¹⁰. Dit gebeurt bij voorkeur in nauw overleg met de provinciale depotconsulenten van West-Vlaanderen (nu Vlaamse overheid). Een mogelijke optie voor dit herbestemmingsplan is om in drie fases te werken:

1. onherstelbare of kapotte niet-unieke stukken worden afgestoten
2. dubbels worden afgestoten
3. collectievreemde objecten, die niet langer passen in het collectieprofiel, worden afgestoten

---

⁹ Leidraad voor het afstoten van museale objecten:

www.museumvereniging.nl/Voorleden/Ethishecode/LAMO

¹⁰ SPECTRUM-N. Standaard voor collectiemanagement in musea: faro.be/publicaties/spectrum-n-standaard-voor-collectiemanagement-musea-versie-10

III. BEHOUD EN BEHEER

---

1. PREVENTIEVE CONSERVERING

BINNENKLIMAAT IN DE MUSEUMRUIMTES

Tijdens de jaarlijkse sluitingsperiode van het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum in januari vindt er een grote schoonmaak plaats met reiniging en monitoring van alle tentoongestelde voorwerpen. Daartoe worden alle vitrines in het museum geopend.

In het museumgebouw is een klimaatinstallatie (merk Honeywell) aanwezig. Aan de hand van dit systeem wordt het heersende binnenklimaat in de drie verschillende museumruimtes (de evenementenzaal, het oud en het nieuw museumgedeelte) dagelijks gecontroleerd door een technisch medewerker van het museum. Telkens worden de relatieve vochtigheid en de temperatuur genoteerd. De standaarden voor gemengde collecties worden gebruikt als richtlijnen: temperatuur tussen 18 en 25°C en een relatieve vochtigheid van 45-55%, met een maximumschommeling van 2°C voor de temperatuur per dag en 5% voor de relatieve vochtigheid. Problemen worden genoteerd in een logboek voor de technici van de externe firma (Cofely) die tweemaal per week langskomen en verantwoordelijk zijn voor het onderhoud, de controle en de bijsturing van het klimaatsysteem. Bij acute problemen kan de permanentie van deze firma opgeroepen worden. Controle van het klimaat en de goede samenwerking met Cofely stelt ons in staat om bij problemen kort op de bal te spelen. Over het algemeen merken we dat vooral in de wintermaanden de waarden van de temperatuur en de relatieve vochtigheid in het museum, ondanks de klimaatinstallatie, binnen een etmaal toch erg kunnen schommelen (meer dan de toegelaten 2° en 5% RV).

In drie ruimten van het museum (nieuw museumgedeelte-kelderverdieping; oud-museumgedeelte in de tijdlijn; zaal van de strandvisserij) en in één depotruimte (Pastorie) wordt een onafhankelijke klimaatcontrole uitgevoerd met behulp van dataloggers (type Testo 174H). De dataloggers worden tweemaal per jaar uitgelezen. Het is de bedoeling om de komende jaren nog dataloggers aan te kopen en elke ruimte of verdieping in het museum en het depot te voorzien van een datalogger.

DEPOTRUIMTES

Het museum beschikt niet over een volwaardig depot binnen het museumgebouw zelf. Momenteel worden de voorwerpen in de reserves hoofdzakelijk op drie verschillende plaatsen bewaard. Het museum huurt in de eerste plaats een geklimatiseerde container bij de firma Castelein in Veurne (Stor'it, Pannestraat 225-227 Veurne, ca. 10,95m²). Het leeuwendeel van de collectie is echter verdeeld over twee aansluitende rijhuizen (Pastoor Schmitzstraat 1 en 3 te Oostduinkerke) die dicht bij het museum gelegen zijn: het zogenaamde Pastoriegebouw (140,2m²) en het voormalige CM-gebouw (53,1m²). De Pastorie bestaat uit zes genummerde lokalen en een kelder. Het CM-gebouw bestaat uit drie ruimtes. Beide locaties werden aangekocht door het gemeentebestuur om de depotproblematiek tijdelijk op te vangen. Van een duidelijke structuur is in deze ruimtes niet echt sprake: voorwerpen uit diverse deelcollecties worden vaak door elkaar bewaard. Naast deze drie hoofdlocaties wordt ook in de bibliotheek een beperkte hoeveelheid objecten bewaard (foto's en prentkaarten, schilderijen, affiches, archief).

De bewaarcondities in de Pastorie en het CM-gebouw, waar zoals gezegd het grootste deel van de depotcollectie gehuisvest is, zijn suboptimaal. Het zijn beide oude rijhuizen die weinig geïsoleerd zijn en waar amper sprake is van klimaatbeheersing en -controle. Enkel in één ruimte van de Pastorie wordt een onafhankelijke klimaatcontrole uitgevoerd met behulp van een datalogger (type Testo 174H). Duidelijke regels over de toegang tot het depot én over het omgaan met objecten zijn momenteel ook niet in voege. Voor al deze zaken zullen de puntjes op de i gezet worden in kader van de bouw van het een nieuw (kijk)depot. In 2018 zal hiervoor een studiebureau aangesteld worden. De depotruimte zou niet enkel een kijkdepot en registratieruimte bevatten, maar ook een educatieve ruimte en een demonstratiekeuken. Op de plaats van de huidige Pastorie en het CM-

gebouw, start in 2019 de bouw van deze depotruimte met kelderverdiep en twee bouwlagen. Het gebouw zal verbonden worden met het museum zodanig dat de collectiestukken makkelijk te transporteren en verplaatsbaar zijn. In nauw overleg met de provincieconsulenten van behoud en beheer van West-Vlaanderen (nu Vlaamse overheid) zal in kaart worden gebracht aan welke noden en eisen het depot moet voldoen om ons de komende 20 jaar te voorzien. Het verzamelplan zal hierop afgestemd worden. Naast het optimaliseren van de bewaaromstandigheden, moet ook de manier van opslaan en verpakken van de objecten herbekeken en verbeterd worden (type dozen, type rekken, stofvrije omstandigheden, etc.). Ook hiervoor gaan we in overleg met de bovenvermelde consulenten, alsook voor het uitwerken van een goed verhuisplan voor de collectie.

Voor het moment worden de maandelijks poetsbeurten én de jaarlijkse grote schoonmaak van de huidige depots aangegrepen om de toestand van de objecten continu te controleren en waar mogelijke de gepaste maatregelen te nemen naar preventieve (en eventuele actieve) conservatie toe.

2. ACTIEVE CONSERVERING EN RESTAURATIE

Actieve conservering en restauratie gebeuren indien de culturele, expositie- en wetenschappelijke waarde van het object de kosten verantwoorden, of naar aanleiding van tentoonstellingsprojecten of bruikleenverzoeken. Restauraties gebeuren extern, op een wetenschappelijk verantwoorde wijze, discreet en minimaal.

Sinds de opening van het nieuwe museum in 2008 ondernam het NAVIGO-museum verschillende acties om de toestand van bepaalde objecten te verbeteren of toekomstig verval te voorkomen. Een houten boegplank van de ijslandvaarder Z.30 Angelus, met de voorstelling van een zeemeermin, werd bijvoorbeeld geconsolideerd in de periode 2008-2011 door het restauratieatelier Restaura. De boegplank hangt nu in het deel van de IJslandvaart in de permanente tentoonstelling. Voor de actieve conservering van de plannen uit het Panesi-archief werd er in 2013 een beroep gedaan op de Dienst Archief van de gemeente Koksijde. Er werd daarbij geen samenhang gevonden in de honderden, losse plannen. Om een verdere optimale bewaring te garanderen, werd alle kleefband verwijderd, oude plooilijnen hersteld en werden de documenten met melinex op rollen overgebracht. De rollen werden genummerd en de plannen beschreven. In de periode 2015-2016 werd op vlak van bewaring hoofdzakelijk ingezet op de kledingcollectie, de fotocollectie en de collectie (persoonlijke) documenten. De kledingcollectie werd verpakt in niet gebleekt baalkatoen, diploma's en papieren onderscheidingen werden uit hun kader gehaald en verpakt in mappen van zuurvrij papier. Ze worden nu liggend gestockeerd in een ladekast. Voor bepaalde foto's en de collectie monsterboekjes werd Melinex aangekocht voor de nodige omslagen. Wat restauratie betreft is binnen de NAVIGO-collectie één belangrijk voorbeeld aan te halen: de restauratie van het vissersvaartuig OD. 1 Martha in 2005 door scheeptimmerbedrijf Lowyck te Oostende. In 2017 werd ook werk gemaakt van de restauratie van het schilderij 'Vissersvrouw in duinenlandschap' van Edgard Farasyn, dat deelt uitmaakt van de permanente collectie.

Door de niet altijd even betrouwbare toestandvermelding in de huidige inventaris (zie boven) én de suboptimale bewaaromstandigheden in het depot, is het moeilijk om een duidelijk zicht te krijgen op de prioriteit te behandelen voorwerpen of deelcollecties. Ongetwijfeld zullen bij de controle van de collectie in het kader van de verhuis naar een nieuw depot (zie boven) voorwerpen aan het licht komen die dringend conservering of restauratie vereisen. Op basis van deze informatie zal de collectiebeheerder een lijst opstellen met suggesties betreffende behandeling en wie deze kan uitvoeren. De museumdirecteur, wetenschappelijk medewerker en het college van burgemeester en schepenen zullen hierover ingelicht worden.

3. VEILIGHEIDSZORG

De volledige collectie van het museum is verzekerd door de gemeente Koksijde bij verzekeringsmaatschappij Ethias. Er zijn drie polissen: een polis voor de permanente collectie

(polisnummer 45042829), een polis voor brand (polisnummer 38128478) en een polis 'alle risico's' voor tijdelijke tentoonstellingen (polisnummer 45346010). De contacten met de verzekeringsmaatschappij verlopen in eerste instantie via de gemeente Koksijde.

Het volledige museumgebouw is uitgerust met een inbraakalarm, rookmelders en brandbeveiliging (vaste brandslangen en draagbare brandblussers). Het hele systeem werd geïnstalleerd door Ardovlam, voldoet aan de normen zoals vereist voor openbare gebouwen door de Belgische wetgeving, en wordt op regelmatige basis gecontroleerd en onderhouden door de fabrikant en onze eigen technische staf. Bij het afgaan van het brandalarm wordt automatisch de brandweer gealarmeerd, net als de directeur en technische medewerkers van het museum. De brandweerkazerne ligt op minder dan 1 km afstand van het museum. De brandweer heeft dan ook hoogstens 3 minuten nodig om het museum te bereiken. Het NAVIGO-museum heeft een vaste noodprocedure bij brand, die willekeurig wordt getest met check-ups en oefeningen. Wat de detectieapparatuur van het elektronisch beveiligingssysteem betreft, wordt gewerkt met foto-elektrische sensoren en videocamera's. In de museumzalen is 24/24 uur cameratoezicht.

In de depotruimtes is enkel de Pastorie voorzien van een brand- en inbraakalarm. De sleutels van de depotruimtes (CM-gebouw en Pastorie) worden bewaard bij het onthaal van het museum. Momenteel bestaat geen reglement over de toegelaten bezoekers in de depotruimtes. Het sleutelbeheer zal in de toekomst, zeker binnen het kader van het nieuw depotgebouw (zie boven), strikter moeten, zowel om de veiligheid als de optimale conservering van de collectie te verzekeren. Het bijhouden van een logboek van de bezoekers van het depot (zowel externe bezoekers als personeel) lijkt een goede zaak (met volgende gegevens: naam, datum bezoek, uur in en uit, instelling/firma, reden bezoek, naam begeleider).

Sinds het vorige collectieplan zijn verschillende stappen ondernomen betreffende de uitwerking van een calamiteitenplan voor het museum. In samenwerking met de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk (IDPBW) van de gemeente Koksijde werd in een eerste fase reeds een risicoanalyse gemaakt voor het gebouw zelf én de gehele organisatie. Vervolgens werd ook een intern noodplan opgesteld (*definitief plan nog in opmaak*). Deze noodprocedures focussen echter vooral op de risico's op vlak van mensen(levens), en amper op de risico's voor de erfgoedcollectie. In de toekomst zou dit niveau ook nog moeten onderzocht en aangepakt worden. Een calamiteitenplan op maat van de collectie (vertrekkend vanuit de 10 schadefactoren en met duidelijke beschrijvingen op vlak van risicomangement en procedures) is noodzakelijk, zowel voor de collectie in het museum als in de depots.

In afwachting van een uitgeschreven calamiteitenplan, kunnen we bij acute problemen in het museum en de depotruimtes steeds een beroep doen op de permanentie van de Technische Dienst van de gemeente en bijstand krijgen van het Team Logistiek.

IV. COLLECTIEREGISTRATIE EN –DOCUMENTATIE

---

1. INVENTARISATIE EN REGISTRATIE

Sinds 2012 heeft het NAVIGO-museum grote stappen gezet op vlak van registratie. Het museum is toen ingestapt in het project Erfgoedinzicht en converteerde de bestaande Access-inventaris naar ADLIB. Op basis van een gedetailleerd registratieplan (zie het vorig collectieplan uit 2014) werd veel werk verzet. Elke tentoonstelling, publicatie of project werd eveneens aangegrepen om de betrokken collectiestukken verder te documenteren en uitgebreider te registreren. Ondanks deze inspanningen betreffende de registratie en ontsluiting van de collectie, merken we dat de grote historische achterstand op dit vlak blijft doorwegen. Het gevolg is een begrensde kennis van onze collectie, die een handicap voor onze hele museale werking vormt. Een blijvende inzet op registratie en ontsluiting is één van de zwaartepunten binnen het collectiebeleid voor de periode 2019-2023.

REGISTRATIE VAN DE MUSEUMCOLLECTIE

1. Controle van reeds geregistreerde objecten

Veel informatie zit reeds in het ADLIB collectieregistratie-programma, maar vaak niet op een uniforme en gestandaardiseerde manier. Op basis van het registratieplan verbonden aan het vorige collectieplan (2014) werden weliswaar al grote delen van de import nagekeken en verbeterd, maar dit werk is nog niet afgerond en dient verder gezet te worden. Een structurele aanpak via deelprojecten, hetzij per deelcollectie, hetzij per element van de (basis)registratie, of een combinatie van beide, zal hier een oplossing moeten bieden.

De registratie in het NAVIGO-museum volgde tot nog toe de richtlijnen omtrent basisregistratie conform het MovE-invulboek, en omvat dus de volgende velden:

- Instellingsnaam
- Objectnummer
- Objectnaam
- Titel
- Beschrijving
- Vervaardiger
- Datering van
- Datering tot
- Materiaal
- Afmeting
- Toestand
- Verwerving Datum
- Verwerving Methode
- Verwerving Van
- Aankoopprijs
- Val. aankoopprijs
- Huidige standplaats

Enkele werkpunten bij de controle van reeds geregistreerde objecten zijn:

- Voor vele voorwerpen zijn nog bijkomende foto's en detailfoto's, genomen met professioneel materiaal en aangepaste belichting, nodig.
- 'Standplaats' moet overal correct ingevuld worden.
- Het veld 'Afmetingen' moet opgesplitst worden, per dimensie een veld met 'Naam', 'Waarde' en 'Eenheid'.
- De velden 'Materiaal' en 'Toestand' moeten manueel aangepast worden volgens de regels van het MovE-invulboek. Bij 'Toestand' geeft MovE-invulboek slechts 4 mogelijkheden: goed,

redelijk, matig en slecht. Momenteel zijn in ons systeem echter meer dan 30 termen hiervoor in voege. Naast goed, redelijk, matig en slecht wordt immers heel vaak gesproken over 'beschadigd', met daaraan gekoppeld het type van beschadiging (zie ook analyse bij 'collectieomschrijving').

- In de toekomst zou het nuttig zijn om ook het veld 'Collectie' toe te voegen aan de basisregistratie in het NAVIGO-museum, om zo een beter zicht te krijgen op de omvang van de deelcollecties (zie analyse bij 'collectieomschrijving').

2. Registratie van nieuwe objecten

Het museum heeft, door tijdsgebrek en werkachterstand, een kleine achterstand opgelopen wat betreft registratie van nieuwe objecten. In de administratieve ruimtes van het museum bevinden zich bijvoorbeeld nog objecten (veelal schenkingen) die nog niet geïnventariseerd zijn. Deze achterstand dient zo snel mogelijk weggewerkt worden.

Net als hierboven omschreven werd bij de controle van reeds geregistreerde objecten, worden bij de registratie van nieuwe objecten de richtlijnen voor basisregistratie conform het MovE-Invulboek gevolgd, met daaraan toegevoegd een registratie van de deelcollectie. Het zou nuttig zijn om op vlak van registratie een interne handleiding uit te werken op maat van het NAVIGO-museum, met duidelijke invulinstructies. Dit zou de uniformiteit van de registratie ten goede komen. Deze handleiding zou o.a. aandacht moeten hebben voor:

- Welke informatie ingegeven moet worden (welke velden zijn verplicht (=basisregistratie) en welke optioneel)
- De manier van invullen (vormelijk, herhalingen op dezelfde manier, etc.)
- Het formuleren van duidelijke definities (vb. conditie: wat zien we als goed, redelijk, matig of slecht?)
- Thesaurus (cf. Art & Architecture Thesaurus)

Iedereen die voortaan informatie ingeeft in de databank, moet op dit document kunnen terugvallen.

3. Registratieplan

Een datacleaning en aanvulling van het huidige collectie-informatiesysteem is noodzakelijk. Dit moet gepaard gaan met een fysieke controle van de objecten en het toekennen/controleren van de standplaats van de objecten in de depots. Om dit werk te organiseren is een registratieplan met workflow en timing nodig, dat verder bouwt op het registratieplan dat gerealiseerd werd tijdens de huidige beleidsperiode. Dit nieuwe registratieplan voor de beleidsperiode 2019-2023 is momenteel nog niet ter beschikking, maar wordt begin 2018 opgesteld. Bijlage 2 toont alvast de workflow¹¹ die zal worden doorlopen voor elk collectiestuk van het museum tijdens de datacleaning en aanvulling van de inventaris.

ONTSLUITING VAN DE MUSEUMCOLLECTIE

Het NAVIGO-museum is sinds 2013 lid van het overlegplatform Erfgoedinzicht, dat door de provincies West- en Oost-Vlaanderen werd opgericht. Een onderdeel van het platform is de erfgoedbank Erfgoedinzicht, die voor het brede publiek ook op het internet zichtbaar is. Hierop zijn op dit moment 1.188 objecten uit de museum- en depotcollectie van het museum zichtbaar, waarbij het voor het merendeel (821) bidprentjes betreft. Om voor een gevarieerder aanbod te zorgen, wordt in de toekomst gepland om jaarlijks een digitale deelcollectie te definiëren om te ontsluiten op erfgoedinzicht. Het NAVIGO-museum wil deze opportuniteit ook in de toekomst blijvend aangrijpen om de collectie zichtbaarder te maken en om zo de collectiemobiliteit te bevorderen (stimuleren van

---

¹¹ Dit werkschema is geïnspireerd op in A. ANSEEUW en D. DENDOOVEN (2013) Uitgestald/ingepakt. De evolutie van het geschiedkundig museum Mesen, Poperinge. Naar aanleiding van verbouwingswerken werd het gemeentelijk museum van Mesen ontruimd. Er werd van deze gelegenheid gebruik gemaakt om de collectie te registreren, te fotograferen en in te pakken.

onderzoek binnen de instelling en door derden, hulp voor publieks- en educatieve werking, tentoonstellingen en website). Ook kan het museum via dit platform haar expertise inzake registratie delen met andere erfgoedspelers.

Een deel van de collectie is ontsloten via www.maritiemdigitaal.nl. Deze ontsluiting is echter niet gelinkt aan het huidige ADLIB collectie-informatiesysteem. Het is nog gebaseerd op de vroegere Access-inventaris, die op 5 januari 2010 opgestuurd werd naar het Maritiem Museum Rotterdam. Hier moeten hernieuwde stappen in ondernomen worden.

Sinds 2016 wordt een belangrijke selectie van werken uit onze kunstcollectie online ontsloten via Lukas-Art in Flanders, dé beeldbank voor kunst uit Vlaanderen (www.lukasweb.be).

REGISTRATIE EN ONTSLUITING VAN DE BIBLIOTHEEKCOLLECTIE

Het is de bedoeling om de gehele museumbibliotheek te registreren in het VUBIS-systeem voor bibliotheekautomatisering, en om de museumbibliotheek vervolgens te ontsluiten via WINOB. Dit gebeurt in samenwerking met de openbare bibliotheek van Koksijde en het Abdijmuseum Ten Duinen. Eén medewerker van het museum trekt reeds één dag per week naar de gemeentelijke bibliotheek van Koksijde om dit te realiseren. Voor het digitaliseren en ontsluiten van de audiovisuele collectie, die een onderdeel vormt van de bibliotheekcollectie, wordt in de toekomst samengewerkt met VIAA (Vlaams Instituut voor Archivering).

2. DOCUMENTATIE

Onder collectiedocumentatie verstaan we alle informatie over de collectie die een aanvulling vormt op de basisgegevens in het collectieinformatie-systeem. Tot collectiedocumentatie behoren catalogi en publicaties (die momenteel te vinden zijn in de bibliotheekcollectie), maar ook restauratieverslagen, neerslag van het bruikleenverkeer, schenkingsdocumenten, archiefmateriaal, beeldmateriaal, etc.. Dit geheel aan collectiedocumentatie is van belang bij het bepalen van de culturele waarde van een object of deelcollectie.

Een goede ontsluiting van de collectiedocumentatie is wenselijk, en moet binnen het NAVIGO-museum in de toekomst nadrukkelijker gekoppeld worden aan het collectieinformatie-systeem. ADLIB beschikt over de nodige faciliteiten om niet enkel gebruikt te worden als registratiesysteem, maar ook als een ruimere tool voor informatiebeheer en dus als een collectiemanagement-systeem. In de toekomst zou het dus nuttig zijn om naast de basisregistratie van een voorwerp ook deze informatie consequenter op te nemen in het centrale ADLIB-systeem:

- juridisch-administratieve stukken (eigendomsbewijzen, verzekeringspolissen, verwervingsinfo, bruikleendocumenten, schenkingsdossier, etc.)
- documenten over de toestand van het object (conditierapport, restauratieverslag, etc.)
- inhoudelijke documenten over verwijzingen (publicaties, tentoonstellingen, educatieve dossiers, contextinfo, etc.)

Op deze manier kan via één centrale zoekingang een schat aan collectie-informatie en -documentatie gecentraliseerd worden.

V. GEBRUIK VAN DE COLLECTIE

---

1. ONDERZOEK EN EDUCATIE

INTERN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De collectie van het NAVIGO-museum heeft grotendeels een museale functie, maar in de komende jaren willen we de onderzoeksfunctie verder uitwerken. Het NAVIGO-museum wil in de eerste plaats actief intern onderzoek voeren op basis van de eigen archief-, documentatie- en collectiestukken (inclusief ICE). Dit onderzoek gebeurt in het kader van de tweejaarlijkse tijdelijke tentoonstellingen (2020: *Artan & Rops*; 2022: *Feest*), maar bovenal ook binnen het langer lopende project rond het visserijonderwijs aan de Vlaamse kust, een thema dat nog niet eerder in kaart gebracht werd (cf. ook hiaten in de collectie). Verschillende privé-archieven en interessante collecties wachten op wetenschappelijke interpretatie en degelijke ontsluiting. Het museum werkt aan een monografie van het visserijonderwijs langs de Vlaamse kust en aan de herinrichting van de vaste opstelling om dit verhaal mee in de museumscenografie op te nemen. Het onderzoek zal zich focussen op waarom en hoe visserij scholen aan de Vlaamse kust zijn ontstaan en hoe deze zijn geëvolueerd gedurende maar liefst 150 jaar. De titel bakent direct het onderwerp af in tijd en ruimte. Het zwaartepunt van het onderzoek ligt op de beleving ervan door leerling-visseren en de onderwijzers aan de hand van collectiestukken en mondelinge bronnen. De geschiedenis en de methodieken van deze visserij scholen zullen in een breder kader worden afgezet tegen de hedendaagse tendensen in het onderwijs en de actuele discussie omtrent het duaal leren (iets dat 150 jaar geleden in het visserijonderwijs reeds werd toegepast)¹². Dit onderzoek zal deel uitmaken van een participatief project: het wordt opgebouwd vanuit archiefonderzoek en historische objecten, maar zal ook het resultaat zijn van een samenwerking met de huidige vissers in opleiding, waarbij ze ons input geven hoe het nu is en dat afzetten met het verleden. We richten ons op jonge volwassenen en volwassenen, met de intentie om een nieuw doelpubliek aan te spreken dat we op dit moment niet kunnen bereiken: het secundair onderwijs. Daarbij zouden we pakketten maken die het mogelijk maken om leerlingen een uurtje 'visserijonderwijs' aan te bieden in de tentoonstelling. Dit is een aanzet om het educatief aanbod voor middelbare scholieren op te starten.

EXTERN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Naast het eigen intern onderzoek, wil het NAVIGO-museum zich ook uitdrukkelijk profileren als aanspreekpunt voor externen, zoals studenten, (kunst-)historici en andere wetenschappers. Wetenschappelijk onderzoek door externe onderzoekers op stukken of delen van de museumverzameling gebeurt vandaag immers nog te weinig. De beoogde optimalisatie van de ontsluiting van de collectie tijdens de beleidsperiode 2019-2023 zal het, ons inziens, makkelijker maken om deze onderzoekers warm te maken voor een studie op basis van onze collectie. Tijdens de komende jaren wordt dan ook gestreefd naar een nauwere samenwerking met hogescholen en universiteiten, o.a. door vanuit het museum zelf voorstellen te formuleren voor onderzoeksprojecten. Een mogelijk thema voor een masterproef kunstgeschiedenis zou bijvoorbeeld het leven en werk van Edgard Farasyn kunnen zijn (eventueel gekoppeld aan een reiniging van de werken van deze schilder in de museumcollectie).

EDUCATIE

Voorlopig beschikt het NAVIGO-museum niet over een deelcollectie met een specifiek educatieve functie. Voor de educatieve programma's worden dan ook geen collectiestukken als demonstratiemateriaal gebruikt. Voor een workshop als bijvoorbeeld 'Netten breien' wordt nieuw

---

¹² Duaal leren en werken houdt in dat jongeren naast leren op school, ook leren op de werkvloer. In het nieuwe systeem werken onderwijs- en opleidingsinstellingen en ondernemingen samen. Op 3 juli 2015 verscheen hiervan een persnota van het kabinet van Vlaams minister van Onderwijs. Tot september 2017 zal dit duaal leren gebeuren door proefprojecten. Voor meer informatie: <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/duaal-leren>

materiaal aangekocht dat niet tot de collectie van het museum gerekend wordt. Zoals reeds besproken, wordt in het kader van de bouw van het nieuwe depot, een grondige doorlichting van de collectie gepland. Bij dit selectie en herbestemmingsproces kan ook nagedacht worden over het aanleggen van een educatieve collectie.

2. PRESENTATIE EN EXPLOITATIE

Het NAVIGO-museum tracht om een zo groot mogelijk deel van haar collectie te delen met het grote publiek, zowel via tijdelijke tentoonstellingen en de vaste museumopstelling, als via het virtueel ontsluiten van de collectie (zie Erfgoedinzicht, Lukasweb, Maritiemdigitaal).

De vaste opstelling van het museum zal tijdens de beleidsperiode 2019-2023 verschillende wijzigingen ondergaan. Zowel de zalen Strandvisserij/Garnaalvisserij te paard en IJslandvaart zullen opnieuw ingericht worden, en ook de bovenzaal die vandaag handelt over visverwerking en onderwijs zal onder handen genomen worden (in kader van het onderzoek naar visserijonderwijs). Objecten die tot nog toe langdurig opgesteld werden in deze ruimten en verschillende minder gekende depotobjecten zouden dus wel eens van plaats kunnen wisselen. Bij het opstellen van 'gevoeligere' collectiestukken zal er, vanuit conservatorische overwegingen, steeds voor geopteerd om die geregeld te vervangen door soortgelijke, evenwaardige stukken. In het kader van de vernieuwing van de museumpresentatie zal dan ook, indien nodig, een lijst opgesteld worden met mogelijke alternatieven en een planning voor het wisselen van dergelijke 'kwetsbare' stukken.

Op vlak van exploitatie kunnen we het Kookhuisje vermelden dat op de museumsite gelegen is. Dit gebouwtje wordt gebruikt voor kookdemonstraties door de garnaalvissers te paard. Het Kookhuisje behoort, net als alle andere zaken op het domein (zoals ook de gasterie Estaminet, het anker, de mast, de kapel en de gedenkstenen met namen van de op zee vermiste vissers) tot de museumsite, maar zijn niet opgenomen in de collectie en de inventaris.

3. BRUIKLEENVERKEER EN COLLECTIEMOBILITEIT

ALGEMEEN

Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum heeft twee modellen van bruikleencontracten in gebruik: één voor uitgaande (bijlage 4) en één voor inkomende bruiklenen (bijlage 5). De administratie van het bruikleenverkeer (bruikleenaanvragen, verzekeren) wordt beheerd door de collectiebeheerder. Per bruikleen (zowel inkomend als uitgaand) wordt een dossier opgemaakt. Er zijn verschillende fases in de bruikleenprocedure:

- Er moet een schriftelijke bruikleenaanvraag zijn.
- De bruikleen moet goedgekeurd zijn door het college van burgemeester en schepenen en het bruikleencontract wordt getekend door de burgemeester en de secretaris.
- Het bruikleencontract moet voorzien zijn van een afgesloten verzekeringscontract voor de voorwerpen. Voor taxatie van de voorwerpen kan de collectiebeheerder een beroep doen op bestaande lijsten met verzekeringswaarden van objecten, vooral kunstwerken, en/of wordt hij bijgestaan door de museumdirecteur.
- De collectiebeheerder is ook verantwoordelijk voor het in- en uitpakken van uitgaande en inkomende bruiklenen. Hij is aangesteld als koerier van de voorwerpen.
- De dossiers van bruiklenen worden bijgehouden in twee mappen, één voor inkomende bruiklenen en één voor uitgaande bruiklenen, en wordt ook digitaal opgeslaan. De bruiklenen voor de tijdelijke tentoonstellingen worden bijgehouden in de dossiers van de expo's.

UITGAANDE BRUIKLEEN

Het bruikleencontract voor uitgaande bruiklenen is erg uitgebreid en is geïnspireerd op het model van bruikleenovereenkomst van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen. Deze overeenkomst stelt veel eisen aan de bruikleennemer (inzake bewaarcondities, restauratie,

verzekering, transport, etc.) omdat we niet op voorhand weten waar de collectiestukken zullen terechtkomen.

Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum heeft momenteel geen voorwerpen in permanente bruikleen bij andere instellingen, al wordt 1 object - een model van een haringbuis - wel voor een langdurige periode in bruikleen gegeven aan het MAS (2016-2020, getoond in de semipermanente tentoonstelling 'Antwerpen à la carte'). Voor de rest zien we dat vooral de typische visserskledij en de scheepsmodellen frequent uitgeleend worden voor (kortere) bruiklenen.

Door tijdens de beleidsperiode 2019-2023 verder werk te maken van de online ontsluiting en zichtbaarheid van de collectiestukken (cf. Erfgoedinzicht, Lukasweb, Maritiemdigitaal), hopen we de bekendheid van de collectie te verhogen en het aantal bruikleenaanvragen te doen toenemen.

INKOMENDE BRUIKLEEN

Het model van bruikleencontract voor inkomende stukken bevat heel wat minder eisen dan dat voor uitgaande stukken (bijlage 5). Het is een model van bruikleenovereenkomst dat standaard gebruikt wordt door de gemeente Koksijde. Inkomende bruiklenen gebeuren in het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum voornamelijk in het kader van tijdelijke tentoonstellingen of om de permanente tentoonstelling aan te vullen. Sowieso komen de geleende objecten in een beschermde en gecontroleerde museale omgeving terecht. Bovendien beschikt het NAVIGO-museum over een facility rapport, met een beschrijving van de infrastructuur, om bruikleenaanvragen te staven (bijlage 6).

Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum heeft een aantal objecten in permanente bruikleen van andere instellingen die getoond worden in de permanente tentoonstelling, waaronder het schilderij 'Garnaalvissers' van Albert Crahay (van het 'Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen'), de schilderijen 'Garnaalkruiers komend van het strand' van Edgard Farasyn en 'Paard van garnaalvisser' van Georges Teugels (van de familie Loones) en enkele archeologische vondsten (van het Provinciedomein Raversyde, het Abdijmuseum Ten Duinen en het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis van Brussel). Vanzelfsprekend neemt het NAVIGO-museum de zorg voor deze permanente bruiklenen op zich.

Het kan een mooie kans zijn om in de volgende beleidsperiode werk te maken van een overeenkomst met het MAS betreffende (permanente/langdurige) bruiklenen uit hun maritieme collectie. Het MAS beschikt binnen hun maritieme collectiecluster immers over een uitgebreide collectie betreffende visserij (o.a. scheepsmodellen), die weliswaar weinig aan bod komt binnen de muren van het MAS en sterker geprofileerd kan worden in het NAVIGO-museum. Een gezamenlijke tentoonstelling (en publicatie) van het MAS en het NAVIGO-museum in 2018 (ism. het Vlaams Instituut voor de Zee en het Abdijmuseum Ten Duinen) vormt hierbij een eerste stap.

SAMENVATTING EN ACTIEPUNTEN

Op vlak van collectiebeleid is er de afgelopen jaren al heel wat werk verzet in het NAVIGO-museum, maar de weg naar een doorgedreven professioneel collectiebeleid is nog lang. Hieronder geven we een overzicht van alle geïdentificeerde werkpunten binnen elk domein van het collectiebeheer. Tijdens de komende beleidsperiode 2019-2023 zal getracht worden om zoveel mogelijk van deze werkpunten aan te pakken, maar 4 belangrijke speerpunten zullen daarbij prioritair behandeld worden:

1. Registratie

De begrensde kennis van onze collectie is een handicap voor onze hele museale werking. De inspanningen op het gebied van registratie moeten verder worden gezet. Een beter inzicht zal helpen het verzamelbeleid scherper te stellen en het potentieel naar (universiteits-)studenten en onderzoekers kenbaar te maken. Het in kaart brengen van de reserves kan ook bijdragen aan een meer dynamische vaste opstelling en kan de collectiemobiliteit bevorderen. Tegen het einde van de beleidsperiode 2019-2023 moet de volledige collectie opgenomen zijn in Adlib (basisregistratie van alle objecten; in een latere fase kan voor verdieping gekozen worden) én moet de ontsluiting via o.a. Erfgoedinzicht verder op punt staan.

2. Nieuw depot en bijhorende stappen naar conservering toe

De collectie heeft nood aan een nieuwe depotruimte. De depotruimte wordt een aparte infrastructuur die zowel de geschiedenis van vroeger (kijkdepot), als de visserij van vandaag (erfgoededucatie), en de visserij van morgen (demonstratiekeuken met link naar duurzame visserij) herbergt. Samen met de bouw van dit nieuwe depot wordt ook het gehele beleid omtrent behoud & beheer in het museum en het depot onder handen genomen en geprofessionaliseerd.

3. Focus op ICE

Aangezien we werken met ambachten en door onze ervaring met immaterieel cultuur erfgoed in een museale context, willen we deze expertise verder uitbreiden en verdiepen. Onze collectie is ons vertrekpunt om van daaruit te 'experimenteren' met de borging en de ontsluiting van ICE in een museale context. Wat de collectie betreft, wordt met name de vraag gesteld: hoe kunnen we ICE een (opzoekbare) plaats geven in de collectie?

4. Herwaarderingsproject op basis van participatieve aanpak

De collectie van het NAVIGO-museum bestaat grotendeels uit dagdagelijkse voorwerpen die gelinkt zijn aan het visserijambacht. Deze ambachten, dus deze uitingen van immaterieel erfgoed, groeien dynamisch. Veel van de kennis wordt ook doorgegeven van vader op zoon. Met het dalen van de tewerkstelling in de visserij is het dan ook nodig deze kennis nu te vergaren en aan te wenden voor de beschrijving van de collectie-items. Doordat dit ambacht dynamisch evolueert, veranderen ook de technieken van de visserij aan een snel tempo. Het is daarom van cruciaal belang om in nauw overleg met de visserijgemeenschap onze objecten te valoriseren. Een herwaarderingsproject op basis van de participatieve aanpak zal daarvoor uitgewerkt worden.

WERKPUNT	PLAN VAN AANPAK	TIMING	UITVOERDER(S)
			Algemeen: - Wetenschappelijk medewerker coördineert - Vanaf zomer 2018 fulltime registrator/collectiebeheerder - Hulp van administratief bediende (1 dag per week)
COLLECTIEBELEID			
Vormingen rond collectie(beleid) volgen	Opvolgen van aanbod via FARO, museum- en depotconsulenten, interessante instellingen op vlak van collectie in België/Nederland	2019-2023 (in functie van aanbod)	Collectiebeheerder, Wetenschappelijk medewerker
Collectieprocedures verder op punt stellen	Vertrekkende vanuit de procedures waar nood aan is binnen het NAVIGO-museum, stapsgewijs uitgeschreven procedures vastleggen, gebaseerd op Spectrum. Reeds geïdentificeerde noodzaken zijn hier o.a. procedure/handleidingen rond schenkingen, de instroom van nieuwe aanwinsten en de basisregistratie	2018-2020	Wetenschappelijk medewerker, in samenwerking met collectiebeheerder en in overleg met directeur
Actualiseren van het registratieplan	Tussentijdse actualisering inplannen om de vordering te kunnen evalueren	jaarlijks	Wetenschappelijk medewerker, in samenwerking met collectiebeheerder
COLLECTIEWAARDERING			
Herwaarderingsproject op basis van participatieve aanpak	In nauw overleg treden met de visserij- en bredere erfgoedgemeenschap om objecten te valoriseren Einddoelen zijn daarbij : - Jaarlijks wordt minstens één collectiestuk opgenomen in bv. een publicatie of tentoonstelling of ander project - Tegen het einde van de beleidsperiode werden minstens twee deelcollecties volgens de principes van het participatief documenteren aangevuld	2019-2023	Wetenschappelijk medewerker, in samenwerking met collectiebeheerder en in overleg met directeur
COLLECTIEVORMING			
Inspelen op aanbod in de markt	Actieve opvolging van aanbod in de markt, aankopen toetsen aan selectiecriteria	2019-2023	Collectiebeheerder, Wetenschappelijk medewerker, Directeur
Bestuderen van aanbod schenkingen alvorens te	Opstellen én opvolgen van interne handleiding voor omgang met schenkingen	2018-2019	Uitwerking document: Wetenschappelijk medewerker,

aanvaarden (cf. selectiecriteria)			in samenwerking met collectiebeheerder en in overleg met directeur Opvolging en controle: onthaalmedewerkers en collectiebeheerder
'Actieve' rol spelen in passief verzamelbeleid	In kader van tijdelijke tentoonstellingen, specifieke projecten én vanuit de beschreven hiaten in de collectie, (voormalige) vissers(families) en de bredere erfgoedgemeenschap aanspreken omtrent schenkingen	2019-2023	Gehele museumteam
Inzet op ICE	In samenwerking met WIE, MAS en CAG experimenteren met de plaats van ICE in collectieplannen (hoe ICE opzoekbaar maken in collectie?)	2019-2023	Wetenschappelijk medewerker + Publieks-evenementen: directeur en publiekswerker
Inzet op mondelinge geschiedenis	Verzamelen van mondelinge getuigenissen over kustvisserij jaren '60-'80 en visserijonderwijs, én deze een plaats geven in de collectie	2018-2020	Wetenschappelijk medewerker, collectiebeheerder, in overleg met directeur
Aanzet tot omgaan met objecten die niet langer passen in huidig verzamelbeleid	Uitwerken van beleid rond deze objecten (wel of niet in collectie houden) en eventueel opstellen van plan rond herbesteding (nuttig in kader van verhuis naar nieuw depot)	2021-2023	Wetenschappelijk medewerker, collectiebeheerder, in overleg met directeur
BEHOUD EN BEHEER			
Blijvend monitoren van museaal binnenklimaat	Verder bijhouden van klimaatlogboek met week- en jaargrafiek, om zo het binnenklimaat van het museum te kunnen analyseren, pijnpunten tijdig in kaart te brengen en gepaste conservatorische maatregelen te kunnen nemen	2019-2023	Collectiebeheerder
Klimaat- en insectencontrole in huidige depotruimtes uitbreiden en monitoren	Op basis van de datalogger (en eventuele bijkomende loggers) en door regelmatige bezoeken de status van het klimaat en aanwezigheid van insecten controleren. Bijkomende insectenvallen plaatsen.	2019-2023	Collectiebeheerder
Intensieve controle collectie	In kader van verhuis collectie naar nieuw depot: intensieve controle van de collectie, in functie van verdere conservering en restauratie. Tegen het einde van de beleidsperiode wordt op basis van conditiecontrole een restauratieplan opgemaakt	2020-2023	Collectiebeheerder, wetenschappelijk medewerker, museumteam

Plannen en voorbereiden nieuw depotgebouw	In nauw overleg met de provincieconsulenten van behoud en beheer van West-Vlaanderen (nu Vlaamse overheid) in kaart brengen aan welke noden en eisen het depot moet voldoen om ons de komende 20 jaar te voorzien	2018-2023	Museumdirecteur, wetenschappelijk medewerker, collectiebeheerder
Verhuis depotcollectie	In nauw overleg met de provincieconsulenten van behoud en beheer van West-Vlaanderen (nu Vlaamse overheid) planning uitwerken voor verhuis, inclusief 'handleiding' rond veilig transport en behandelen van objecten	2018-2021	Museumdirecteur, wetenschappelijk medewerker, collectiebeheerder
'Code' voor nieuw depot	In kader van nieuw depot, de werking en voorschriften op verschillende niveaus herbekijken (in nauw overleg met de provincieconsulenten van behoud en beheer van West-Vlaanderen): <ul style="list-style-type: none"> - Optimale inrichting (inclusief ideale verpakking) en bewaringsomstandigheden - Sleutelbeleid (incl. logboek bezoekers) - Onderhoudsbeleid - Beleid omgaan met objecten 	2019-2023	wetenschappelijk medewerker, collectiebeheerder, in overleg met museumdirecteur
Verdere uitwerking calamiteitenplan op maat van collectie	Op basis van reeds beschreven risicoanalyses en intern noodplan, verder uitwerken van calamiteitenplan op objectniveau. Vertrekkend vanuit de 10 schadefactoren en met duidelijke beschrijvingen op vlak van risicomanagement en evacuatieprocedures (in eerste instantie voor permanente museumcollectie)	2022-2023	Collectiebeheerder (i.s.m. IDPBW)
COLLECTIEREGISTRATIE EN -DOCUMENTATIE			
Handleiding basisregistratie	Opstellen én opvolgen van een 'interne handleiding' basisregistratie op maat van het NAVIGO-museum	2018-2019	Uitwerking document: Wetenschappelijk medewerker, in samenwerking met collectiebeheerder en in overleg met directeur Opvolging en controle: onthaalmedewerkers en collectiebeheerder
Handleiding instroom nieuwe objecten	Opstellen én opvolgen van een 'interne handleiding' instroom van nieuwe objecten	2018-2019	Uitwerking document: Wetenschappelijk medewerker, in samenwerking met collectiebeheerder

			en in overleg met directeur Opvolging en controle: onthaalmedewerkers en collectiebeheerder
Inzet op verdere registratie (datacleaning en aanvulling)	Opstellen registratieplan beleidsperiode 2019-2023	2018	Wetenschappelijk medewerker, Collectiebeheerder
Inzet op verdere registratie (datacleaning en aanvulling)	Uitvoeren registratieplan Doel is om tegen het einde van de beleidsperiode de volledige collectie in ADLIB te hebben geregistreerd (basisregistratie).	2019-2023	Wetenschappelijk medewerker, Collectiebeheerder
Inzet op verdere ontsluiting	Elk jaar wordt een digitale deelcollectie gedefinieerd die ontsloten wordt op Erfgoedinzicht, en zo ook op de website van het museum	2019-2023	Wetenschappelijk medewerker, Collectiebeheerder
Digitaliseren en ontsluiten audiovisueel materiaal	Opzetten van samenwerking met VIAA om de audiovisuele collectie te digitaliseren en ontsluiten	2019	Wetenschappelijk medewerker
Inventarisatie en ontsluiting bibliotheekcollectie	Registreren van de gehele collectie en VUBIS en ontsluiting via WINOB	2018	Administratief medewerker
Collectiedocumentatie koppelen aan ADLIB	ADLIB verder gebruiken als een tool voor informatiebeheer, door nuttige documentatie te koppelen (via tabblad Nummers/Relaties)	Doorlopend 2019-2023	Wetenschappelijk medewerker, Collectiebeheerder
GEBRUIK VAN DE COLLECTIE			
Collectie gebruiken als beginpunt van onderzoek, zowel intern als extern	Intern onderzoeksproject rond visserijonderwijs uitwerken + fungeren als aanspreekpunt voor universiteiten, onderzoekers, etc. die extern onderzoek voeren op basis van de collectie. Actief contacten leggen/samenwerkingen uitbouwen met deze externe onderzoekers (zie ook SD 4 Beleidsplan)	2019-2023	Wetenschappelijk medewerker
Presentatie	De vernieuwing van de vaste museumrichting van enkele zalen, wordt gekoppeld aan doorgedreven participatie van de brede erfgoedgemeenschap. Collectiebeheerder stelt voor kwetsbare stukken een lijst op met mogelijke alternatieven en een planning voor het wisselen van deze stukken.	2019-2023, in functie van herwerking vaste opstelling	Collectiebeheerder, Wetenschappelijk medewerker, Directeur, publieksmedewerker
Collectiemobiliteit	Contact zoeken met het MAS in het kader van langdurige bruiklenen uit hun maritieme collectie	2019-2023	Directeur, wetenschappelijk medewerker

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Voorbeeld schenkingsovereenkomst

Bijlage 2 – Workflow collectiestukken bij registratie

Bijlage 3 – Papieren registratiefiche

Bijlage 4 – Document uitgaande bruikleen

Bijlage 5 – Document inkomende bruikleen

Bijlage 6 – Facility Report NAVIGO

Overeenkomst van schenking

Tussen

Het NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke,
gemeentelijk museum van Koksijde, Pastoor Schmitzstraat 5 te 8670 Koksijde
(Oostduinkerke),

Hierbij vertegenwoordigd door [naam medewerker, functie medewerker],
En

De schenker,

[Naam schenker,
Adres
Contactgegevens]

Hierna de schenker genaamd, wordt overeengekomen wat volgt:

De schenker schenkt aan het NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke:

- [oplijsting schenking]

Deze schenking wordt opgenomen in de inventaris van het NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum. Het NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum heeft het recht om de voorwerp(en) eventueel niet verder te behouden wanneer ze in de toekomst niet meer voldoen aan de selectiecriteria van het verzamelbeleid.

Het NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum is niet verplicht om de geschonken voorwerp(en) te ontsluiten voor publiek.

Opgemaakt te Oostduinkerke op [datum] ,

in twee exemplaren, iedere partij erkent haar exemplaar te hebben ontvangen.

De schenker,   De vertegenwoordiger van het NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum,

BIJLAGE 2 – DE WORKFLOW VOOR ELK COLLECTIESTUK TIJDENS DE UITVOERING VAN HET REGISTRATIEPLAN

BIJLAGE 3 – PAPIEREN REGISTRATIEFICHE TE GEBRUIKEN TIJDENS DE UITVOERING VAN HET REGISTRATIEPLAN

1 NAVIGO-NATIONAAL VISSERIJMUSEUM		2 COLLECTIE	3 INVENTARISNUMMER
4 OBJECT TREFWOORD			
5 TITEL			
6 BESCHRIJVING			
7 VERVAARDIGER		8 DATERING	
9 MATERIAAL TREFWOORD		10 TOESTAND TREFWOORD (omcirkelen wat past) Goed – redelijk – matig – slecht	
11 AFMETINGEN (lengte x breedte x hoogte)		FOTO (omcirkel wat past) Ja - Nee	
12 VERWERVING TREFWOORD		13 VERWORVEN VAN	
15 STANDPLAATS		16 OUD NUMMER	
17 REGISTRATOR + DATUM		18 CONTROLE	

Uw kenmerk:
Mijn kenmerk:

Contact

[Naam museummedewerker
Functie
Contactgegevens]

BRUIKLEENCONTRACT

Nr.:

BRUIKLEENCONTRACT

Koksijde, 14/12/2018

Bruikleennemer xxx

Bruikleengever **NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum**
Gemeente Koksijde
Pastoor Schmitzstraat 5
8670 Oostduinkerke
België

De gemeente Koksijde, in hoedanigheid van het NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum, hierna de bruikleengever genaamd, en xxx, hierna de bruikleennemer genaamd verklaren zich akkoord met de bruikleenvoorwaarden en sluiten de volgende bruikleenovereenkomst af.

De bruikleengever stelt aan de bruikleennemer het/de volgende in bruikleen ter beschikking:

xxx

1. Duur van de overeenkomst

- 1.1. Een langdurig uitgaande bruikleen wordt voor een periode van 3 jaar toegestaan en kan in onderling overleg verlengd worden. Indien een bruikleen door de bruikleennemer beëindigd wordt, moet hij de bruikleengever hiervan minstens 3 maanden op voorhand verwittigen.
- 1.2. De bruikleengever kan de langdurig uitgaande bruikleen tijdelijk onderbreken om verschillende redenen, waaronder het onderzoeken, restaureren, conserveren of het in tijdelijk in bruikleen geven van het object aan een tentoonstelling. De kosten hiervan worden niet verhaald op de bruikleennemer. De bruikleengever verwittigd de bruikleennemer hiervan schriftelijk minstens 6 weken voor de onderbreking.

2. Algemeen

- 2.1. Een langdurig uitgaande bruikleen wordt bij voorkeur aan musea of aan erfgoedinstellingen toegestaan die voor een breed publiek toegankelijk zijn.
- 2.2. De bruikleennemer laat alle correspondentie in verband met deze bruikleen via eenzelfde contactpersoon verlopen. Iedere wijziging wat betreft naam, adres, of contactgegevens die voor deze overeenkomst van belang zijn worden onmiddellijk aan de bruikleengever gemeld.
- 2.3. De bruikleengever heeft het recht een bruikleenaanvraag te weigeren wanneer de periode tussen het moment van aanvraag en de ingang van de bruikleen minder dan 6 maanden bedraagt.
- 2.4. Wanneer de bruikleennemer minder dan 6 weken voor de aanvangsdatum afziet van de bruikleen, kan de bruikleengever de reeds gedane kosten (bruikleen klaarmaken, transport, enz.) verhalen op de aanvrager.
- 2.5. Het niet naleven door de bruikleennemer, van de bepalingen van deze overeenkomst, van bijkomende gevraagde voorwaarden of welke reden ook waardoor het vertrouwen van de bruikleengever wordt beschaamd, kan de onmiddellijke beëindiging of opschorting van de bruikleenovereenkomst tot gevolg hebben. De kunstwerken zullen dan niet ter beschikking worden gesteld of zullen onmiddellijk moeten worden geretourneerd.
- 2.6. Kosten verbonden aan de bruikleen (conservatie/restauratie, begeleiding, inspecties, e.a.) worden vooraf voorgelegd en kunnen ten laste van de bruikleennemer vallen.
- 2.7. Deze overeenkomst is onderworpen aan het Belgisch recht. Alle betwistingen die niet bij minnelijke schikking beslecht worden, zullen uitsluitend voor de rechtbank te Veurne gebracht worden.

3. Bewaarcondities

- 3.1. De bruikleennemer verbindt er zich toe alle nodige veiligheidsmaatregelen te nemen om de bruikleen optimaal te beschermen en te presenteren.
- 3.2. Tenzij anders overeengekomen (zie bijzondere voorwaarden), verbindt de bruikleennemer zich er toe om klimaatgevoelige objecten tentoon te stellen in ruimtes waar het klimaat conform is aan de internationaal aanvaarde norm: T° 18-20°C en relatieve vochtigheid 52% met een maximale toegestane afwijking van 2% binnen de 24 uur.
- 3.3. De bruikleennemer verbindt zich er toe het controleformulier dat jaarlijks door de bruikleengever wordt toegestuurd naar waarheid in te vullen en ondertekend terug te sturen. Iedere verandering qua omgevingsfactoren en/of conditie van het object dienen gemeld te worden aan de bruikleengever.
- 3.4. Bruiklenen, met inbegrip van de lijst, passe-partout of sokkel mogen geen behandeling ondergaan noch verplaatst worden zonder voorafgaande toestemming van de bruikleengever.
- 3.5. Elke restauratie- en/of conservatiebehandeling wordt uitsluitend uitgevoerd door een restaurator die door de bruikleengever wordt aangeduid.
- 3.6. De bruikleengever kan gedurende de bruikleenperiode een inspectie inlassen.
- 3.7. De bruikleengever kan in het belang van het in langdurig bruikleen gegeven object bijkomende specifieke voorwaarden stellen aan de bruikleen (zie bijzondere voorwaarden).

4. Aansprakelijkheid, schade, verlies en inbeslagname

- 4.1. De bruikleennemer aanvaardt alle verantwoordelijkheid en risico's verbonden aan de bruikleen.
- 4.2. De bruikleennemer is aansprakelijk voor vermissing, het geheel verloren gaan van de bruikleen en voor alle materiële schade die, door welke oorzaak ook, ontstaat of blijkt te zijn ontstaan tijdens de

bruikleenperiode (met uitzondering van een tijdelijke onderbreking).

- 4.3. De bruikleennemer is verplicht een verzekering "alle risico's" en van "nagel tot nagel" af te sluiten voor de waarde vermeldt in de bruikleencontract. De bruikleennemer moet vooraf de bruikleengever op de hoogte brengen van de keuze van de verzekeraar.
- 4.4. Het verzekeringscontract moet een clause bevatten waarin vermeldt wordt dat de bruikleen na uitbetaling van de verzekeringswaarde bij verlies of diefstal eigendom blijft van de bruikleengever. De bruikleen zal bij vinding terugbezorgd worden aan de bruikleengever mits terugbetaling van de verkregen vergoeding. Alle kosten, die nodig zijn om het object op te sporen en terug te krijgen (revindicatiekosten), zijn ten laste van de bruikleennemer.
- 4.5. De bruikleengever kan de verzekeringswaarden van de bruikleen tussentijds herzien. De bruikleennemer zal hiervan schriftelijk in kennis worden gesteld.
- 4.6. Een bewijs van verzekering moet aan de bruikleengever 14 dagen vóór het vertrek van de bruikleen bezorgd worden. Bij verlenging van de bruikleen moet het verzekeringsbewijs 8 dagen vóór datum bij de bruikleengever toekomen.
- 4.7. Elke beschadiging wordt binnen de 24 uur aan de bruikleengever gemeld en schriftelijk bevestigd.
- 4.8. Bij schade die het verlies van het object betekent of bij diefstal wordt de verzekeringswaarde volledig en zonder discussie uitbetaald.
- 4.9. Bij mogelijke in beslagname van de bruikleen – om welke reden dan ook – verbindt de bruikleennemer zich er toe al het mogelijke te ondernemen dit te verhinderen. De bruikleengever zal onmiddellijk op de hoogte worden gebracht van dergelijke situatie. Bij nalatigheid ter zake zal de bruikleennemer de door de bruikleengever geleden schade vergoeden, in voorkomend geval aan de bruikleengever de overeengekomen waarde van het in beslag genomen object worden uitbetaald.

5. Verpakking, transport en begeleiding

- 5.1. Zowel het heen- als het terugtransport van de bruikleen gebeurt in opdracht en op kosten van de bruikleennemer. Het verpakken en vervoeren van de bruikleen moet in overleg met de bruikleengever gebeuren en door een firma gespecialiseerd in kunsttransport worden uitgevoerd.
- 5.2. De bruikleen wordt tijdens het transport begeleid door een medewerker van de bruikleengever, tenzij anders overeengekomen. Reis- en verblijfskosten van de bruikleengevermedewerker zijn voor rekening van de bruikleennemer.
- 5.3. Bij het uitpakken wordt de toestand van de bruikleen aan de hand van het/de conditierapporten gecontroleerd. De fysieke verantwoordelijkheid voor de bruikleen wordt daarmee aan de bruikleennemer overgedragen.

6. Kosten

- 6.1. Onverminderd hetgeen elders in deze overeenkomst is neergelegd ten aanzien van de verdeling van kosten, draagt de bruikleennemer de kosten van:
  - Verzekering: transport en verblijf: "alle risico's en van "nagel tot nagel".
  - Verpakking volgens museale normen, in overleg met de bruikleengever.
  - Transport heen en terug.
  - Reis- en verblijfskosten van een medewerker van de bruikleengever.

7. Reproductie

- 7.1. Het is niet toegestaan de bruikleen te (laten) fotograferen, filmen of kopiëren, tenzij anders vermeld. Overzichtsfoto's zijn wel toegelaten.

7.2. Bij elke publicatie waarin de bruikleen wordt afgebeeld dient er contact opgenomen te worden met de bruikleengever ter toelating en voor de nodige vermelding. 3 exemplaren van iedere publicatie worden aan de bruikleengever bezorgd.

De hierna vermelde bijzondere voorwaarden zijn op deze bruikleen van toepassing:

xxx

In het tweevoud opgemaakt en ondertekend te

Plaats, datum:

Plaats, datum:

De bruikleengever
(naam, functie)

De bruikleennemer
(naam, functie)

BIJLAGE 5 – DOCUMENT INKOMENDE BRUIKLEEN

Uw kenmerk:
Mijn kenmerk:

Contact

[Naam museummedewerker
Functie
Contactgegevens]

[De Heer/mevrouw
Straat +nr.
Postcode +stad]

Betreft

Bruikleen expo **onderwerp**

Koksijde, xx/xx/201x

Bruikleenovereenkomst

Tussen

het Gemeentebestuur van Koksijde, Zeelaan 303, 8670 Koksijde,
vertegenwoordigd door het college van burgemeester en schepenen,
hierna genoemd de **bruikleennemer**,

en

De Heer/mevrouw,
Straat + nr.,
Postcode + stad,

hierna genoemd de **bruikleengever**.

wordt overeengekomen hetgeen volgt:

Artikel 1 - Voorwerp van de overeenkomst

De bruikleengever geeft aan de bruikleennemer x objecten, zie bijlage, in bruikleen, voor de x van xx t.e.m. xx 201x.

Artikel 2 - Duur van de overeenkomst

De bruikleenperiode loopt van xx tot en met xx 201x.

De overeenkomst kan evenwel door elk der partijen onvoorwaardelijk en te allen tijde worden opgezegd. Partijen kunnen overeenkomen deze termijn te verlengen.

Indien de bruikleennemer zich van de zaak bedient voor een ander gebruik, of gedurende een langere tijd dan hij mocht, is hij voor het verlies aansprakelijk, al is dit ook door toeval ontstaan.

Artikel 3 - Lijst en staat van de voorwerpen

In bijlage aan deze overeenkomst wordt een lijst gehecht waarin de voorwerpen zijn opgenomen die deel uitmaken van onderhavige overeenkomst, met een omschrijving en vermelding van hun waarde. Deze lijst maakt integraal deel uit van deze overeenkomst en kan enkel worden gewijzigd, mits schriftelijk akkoord van elk der partijen.

De voorwerpen worden in goede staat aan de bruikleennemer ter beschikking gesteld.

Voor het vertrek wordt een rapport opgemaakt over de materiële toestand van de voorwerpen, met opgave van de bestaande beschadigingen, zwakheden en restauraties. Dit rapport (summiere beschrijving + fotolijst) wordt gevoegd bij het ophaalbewijs.

De bruikleennemer mag inzage vragen van dit rapport voor het ophalen van de voorwerpen. Zo de lener hiervan afziet, of er geen opmerkingen aan toevoegt, wordt hij verondersteld in te stemmen met het opgemaakte rapport.

Artikel 4 - Locatie van de voorwerpen

De objecten zullen tentoongesteld worden in xx van het NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum, gemeentelijk museum Koksijde, Pastoor Schmitzstraat 5 te 8670 Oostduinkerke.

Artikel 5 - Transport en levering van de voorwerpen

De bruikleennemer is verantwoordelijk voor het transport van de voorwerpen van de bruikleengever naar de bruikleennemer en vice versa. Alle voorbereidingen en kosten die dienen te worden getroffen voor dit transport (bijvoorbeeld: organisatie vervoermiddel, verzekering enz...) vallen ten laste van de bruikleennemer.

Artikel 6 - Het plaatsen van de voorwerpen

De bruikeleennemer is verantwoordelijk voor het plaatsen en gebruiken van de voorwerpen op de conform artikel 4 afgesproken plaatsen en voor de afbouw en verpakking voor transport bij het einde van onderhavige overeenkomst.

Artikel 7 - Bewaring, bewaking en onderhoud

De bruikeleennemer is gehouden als een goed huisvader voor de bewaring en het behoud van de geleende zaak te zorgen. De bruikeleennemer verbindt er zich toe alle vereiste voorzorgen te nemen voor de bewaring, de bewaking en het onderhoud van de voorwerpen. Hij zal alle voorzorgsmaatregelen nemen om diefstal en beschadiging te voorkomen.

De bruikeleengever, of één van haar aangestelden, is gerechtigd de in bruikleen gegeven voorwerpen te bezichtigen en te controleren of ze behoorlijk werden geplaatst en onderhouden.

Artikel 8 - Verzekeringen

De uitgeleende voorwerpen dienen naar hun waarde (zie bijgevoegde lijst) verzekerd te worden gedurende de hele periode van de bruikleen. Een kopij van de verzekeringspapieren wordt bij de overeenkomst gevoegd.

Deze overeenkomst kan geen uitwerking hebben als geen rechtsgeldige verzekering kan worden voorgelegd door de uitlener.

Artikel 9 - Beschadigingen

Indien de bruikeleennemer beschadigingen vaststelt aan de voorwerpen, zal hij deze beschadigingen onmiddellijk schriftelijk aan de bruikeleengever melden. De vastgestelde beschadigingen worden door de bruikeleengever gecontroleerd. Vastgestelde beschadigingen moeten door de bruikeleennemer vergoed worden.

Artikel 10 - Staat van de voorwerpen bij teruggave

Nadat de teruggave plaatsgevonden heeft, maken beide partijen samen een staat op van de in bruikleen gegeven voorwerpen.

Artikel 11 - Geschillen

Alle conflicten en geschillen die uit de toepassing of de interpretatie van de onderhavige overeenkomst zouden kunnen voortspuiten, vallen onder de bevoegdheid van de rechtbanken van het arrondissement Veurne.

Aldus opgemaakt te Koksijde op xx/xx/201x in twee exemplaren, waarvan elke partij verklaart één te hebben ontvangen.

FACILITY REPORT NAVIGO MUSEUM

1. GENERAL INFORMATION

Mailing address: Gemeentebestuur Koksijde – NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum -
Zeelaan 303 - B-8670 Koksijde

Street address: NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum – Pastoor Schmitzstraat 5 –
B-8670 Oostduinkerke

Shipping address: Identical to street address

Telephone number: +32 (0)58 51 24 68

Telefax number: +32 (0)58 51 08 17

E-mail: info@navigomuseum.be

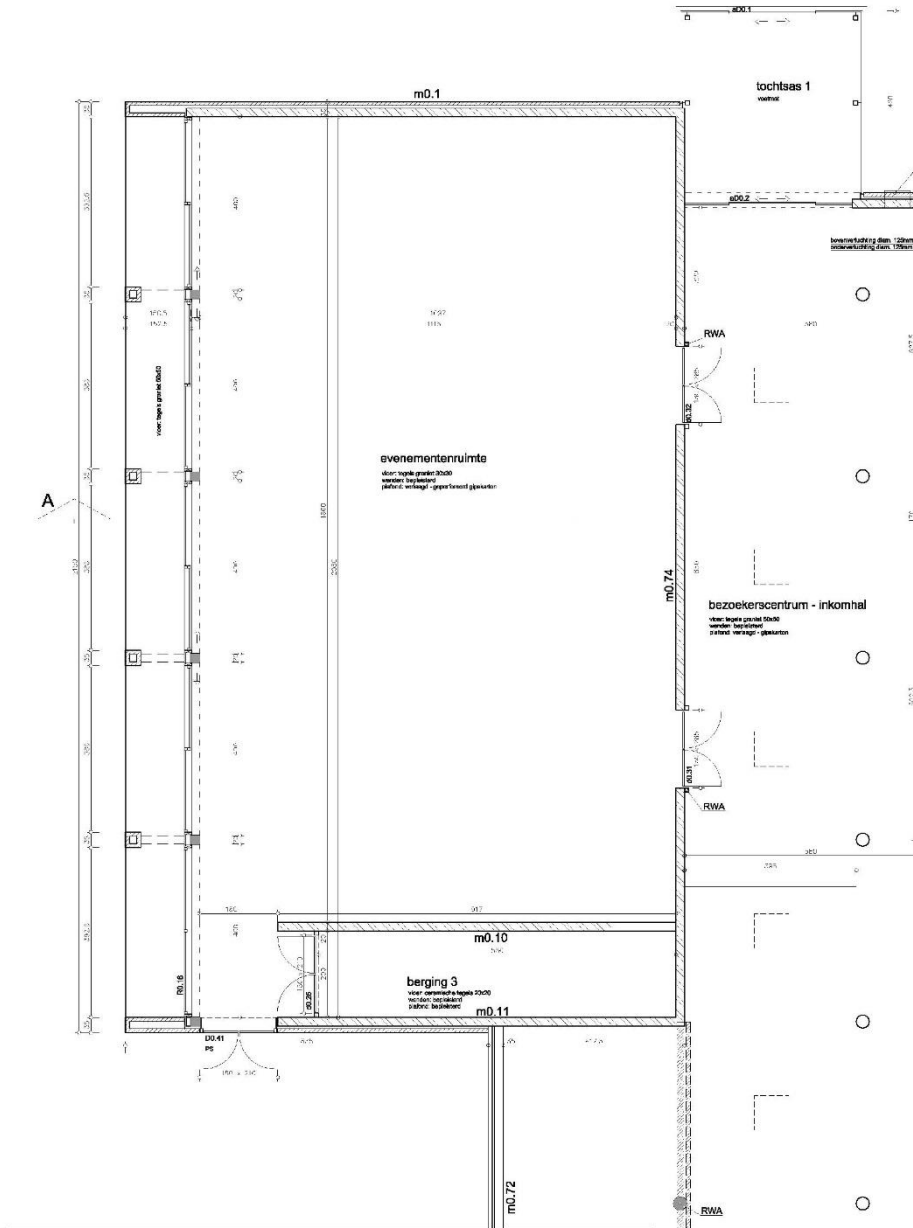
Website: <http://www.navigomuseum.be>

Governing Authority: Township of Koksijde, represented by Mayor and the Aldermen

Do volunteers or interns handle borrowed objects? No

Are volunteers or interns responsible for gallery security? No

FLOOR PLAN OF THE TEMPORARY EXHIBITION HALL – NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum – ground floor

"HET ZEIL WORDT IN DE TOP GEZET"
 Cultureelhistorisch project ter realisatie van de middeleeuwse vissersvloer Nationaal Visserijmuseum
 Fase 1 - Rijnbouw (Grondbevestigings- en landbouw (stroomopwaarts))

Provincie West-Vlaanderen
Ligging Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen
Kod. Adres Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen

Opdrachtgever Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen
 Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen

Stadsniveau Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen
 Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen, Provincie West-Vlaanderen

Plan nr.:	AMBT 0001	MUSEUMBOUW (uitbreiding)
Dossier:	00000001	Plan uitbreiding van de museumbouw
Datum:	2000/00/00	Schaal: 1:50
Uitgever:	Ontwerpbureau 00000001	Auteurs: 00000001
Ontwerp:	00000001	Ontwerper: 00000001

Bureau voor Projectontwikkeling in de Monumentenzorg
 Onze-Lieve-Vrouwstraat 5
 8000 Ninovepoort

2. BUILDING CONSTRUCTION AND CONFIGURATION

General

- Type of building materials used for main building and additions
  - o Exterior walls: concrete/brick
  - o Interior walls: brick/plaster
  - o Floors: granite tiles 30x30 cm.
  - o Ceilings: perforated plasterboard, lowered ceiling
  - o Structural supports: concrete
- The original building was built between the years 1967 and 1976. The building has been totally renovated and extended between 2004 and 2008. Construction of the temporary exhibition hall has been completed in 2008.
- The temporary exhibition hall leans against the entrance of the "NAVIGO - Nationaal Visserijmuseum".
- The building contains two floors. The levels can be accessed by stairs and elevator. The exhibition space is on the ground floor without access by stairs and elevator.
- The building contains smoke detectors, burglar alarm, fire protection as fire hoses and fire extinguishers.

Exhibition space

- Lay out can be seen on the floor plan
- There are no water fixtures or accessories such as plumbing pipes, sprinkler systems, water fountains, etc. located in the exhibition halls.
- Paintings and framed objects can be secured to the points of suspension on the walls.
- No eating and drinking is permitted in the exhibition galleries of the museum.

Shipping and receiving

- The museum has a shipping/receiving door. Forklift and scaffolding can be provided if necessary.
- Receiving hours are: 9.00 – 12.00 a.m. and 13.30 – 16.00 p.m. Deliveries can be accommodated outside these hours if noticed in advance.
- Objects for the exhibition are unpacked/repacked/prepared for the exhibition in the hall or the adjacent work area.
- Before installation, the objects are stored in the exhibition room.

Storage room

- The museum hires a secured storage area for paintings. Other secured storages are in a small area around the museum. Access to the secured storage areas is for authorised personnel only.
- The township of Koksijde is planning to build a new heritage depot, next the museum, which meets the standards as required from the ICOM.

3. ENVIRONMENT

Cooling - Heating and air conditioning – Humidity - Lighting

- The museum has a centralized 24-hour temperature, humidity control system and filtered air throughout the building and in the temporary exhibition hall.
- The cooling and humidity is controlled by :
  - o type: Climaciat
  - o manufacturer: CIATservice
  - o installed: 2008
- The heating is by convection & forced air
  - o type: Remeha
  - o manufacturer: Mampaey (Antwerpen)
  - o installed: 2008
- Environmental control systems are 24 hours a day operational and monitored on a regular base by our technical staff.
- Temperature and relative humidity
  - o Monitoring of the temperature and relative humidity.
  - o In the exhibition galleries, the museum follows the required standards for mixed collections in Europe
    - temperature: min 18 and max 25°C
    - relative humidity: 45-55%
  - o In the main controlled storage room
    - temperature 18°C.
    - relative humidity: 45-55%.
  - o The museum strives to avoid a variation on the temperature with a maximum of:
    - temperature: 2°C
    - % relative humidity: 5%
- The museum can re-adjust the temperature and relative humidity levels in order to meet with the needs of different types of objects.
- The museum monitors and records temperature and relative humidity levels by means of the screens of our centralized 24-hour temperature, humidity control system
- The exhibition galleries and storage areas are individually thermostatically controlled.

- Objects will never be positioned over or near heating, air conditioning or humidification units.
- No exterior doors have a direct entrance into the exhibition space. There are exterior windows, that are closed, that open directly into the exhibition space, but they can be fully darkened with interior, mechanical blinding.
- For exhibitions the museum can use daylight, which also can be excluded by means of mechanical blinds. The halogen lights can be adapted to the needs of the objects in the exhibition. Light levels can be adjusted as low as needed.
- Display cases are internally lit. Light can be adapted to requirements. The objects in the cases are safeguarded against ultra-violet rays and heat built-up from interior lights.

4. FIRE PROTECTION

- The entire building is protected by a fire and smoke detection/alarm system, installed by Ardovlam, which meets the standards as required for public buildings by Belgian law. The system is checked and maintained on a regular base by the manufacturer and by our technical staff .
- The fire/smoke detection/alarm system is activated by detectors. They are self-activated by smoke fire/smoke detection or can be activated by manual pull stations.
- The fire alarm system alerts the fire brigade, the curator and the technical staff of the museum.
- The museum and storage areas have fire hoses (not for the objects) and portable fire extinguishers on every level. The portable fire extinguishers are yearly checked by a specialized company.
- As the museum is a public building, smoking is not allowed under any condition in any area of the museum.
- The fire station is less than 1 km away from the museum. The fire station is 24 hours a day manned. The fire department needs approximate 3 minutes at the most to get to the museum in response to an alarm. Immediate action is taken after fire warning.
- The museum has an established fire emergency procedure, that's tested randomly with check-ups and exercises.

5. SECURITY

Guards and Access

- The museum has a 24/24 hours camera surveillance in the exhibition galleries. The recordings are kept for a whole week.
- Staff members do a regular check in the exhibition galleries, but have not received a specific training.
- During the installation and de-installation of exhibitions, staff members are always present in the exhibition hall and the placing of the objects.
- When the halls are closed for the public, the galleries are checked 24/24 h by video-surveillance.
- The objects in the exhibition cases are checked on a daily basis by staff members of the museum. If permitted, we make a photographic record of the objects within the exhibition. Movements or relocations of borrowed and objects out of our own collection are recorded by staff members. Objects can only be removed or relocated with consent of the curator or conservator.
- Bags, backpacks, travel cases or trunks are not permitted in the exhibition galleries.
- All personnel has to sign in and out. First one in and last one out has to deactivate or activate the alarm-system by means of his/her personal code.
- There is an emergency/disaster plan for the museum.

Physical and electronic systems

- The museum has an electronic security alarm system in operation throughout the building. Detection equipment consists out of photo-electric ray & video cameras. The security system meets with the requirements as listed in the Belgian law that applies to public buildings.
- No exterior doors have a direct entrance into the exhibition space. There are exterior windows, that are closed, that open directly into the exhibition space, but they can be fully darkened with interior, mechanical blinding.
- Tests are done to determine the adequacy and promptness of human response to alarm signals. This occurs at random.
- Glass and Plexiglas cases can be provided to protect fragile, small or extremely valuable objects. The cases are freestanding and locked.

6. HANDLING AND PACKING

- For loading and unloading packed objects and crates, the museum can call upon the own technical staff and/or personnel of the logistic service from the township Koksijde. Staff members of the museum have received a specific training to pack and unpack objects.
- Incoming and outgoing condition reports are made of all incoming and outgoing objects. The reports are made by the curator or a member of the museum staff.
- When objects have to be installed, the museum staff uses appropriate gloves.
- For the transportation of the objects we use a closed and appropriate van from the township or call upon specialised companies.

7. INSURANCE

- The insurance of borrowed objects is done by the township of Koksijde through Ethias. Borrowed objects are covered by an All-risk museum coverage, wall-to-wall (while on exhibit and in transit), subject to the standard exclusions.
- The museum has had no damages or losses of borrowed objects during the last three years.

8. LOAN HISTORY

8.1. List several temporary exhibitions we have hosted:

2014: "Broodthaers en de Zee", exhibition of Galerie Emergent in Veurne and NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum.

2014: "Pierre KODAK Meyers", exhibition of Museum Sincfala in Knokke- Heist.

2012: "Zeerotica", temporary exhibition of Zeeuws Maritiem muZEEum in Vlissingen (NL.).

2012: "Costal rescue", summer exhibiton of the township Bredene.

2011: "History of a village of fishermen", temporary exhibition of VBNC De Nachtegaal in De Panne.

2011: "Artists of the West-Coast 1830-1975", temporary exhibition of the city of Nieuwpoort.

2011: "Walraversijde with sea view, a glance at medieval archaeological shipping", temporary exhibition of Archeologisch museum Walraversijde in Oostende.

2011: "A hard life", temporary exhibition of the Charliermuseum in Brussels.

2008-2009-2010-2011-2012: temporary stand of Watererfgoed Vlaanderen during the Belgian Boat Show.

2009: "Fishers, buyers and merchants", temporary exhibition of the city of Oostende.